

MONITORUL OFICIAL

AL

ROMÂNIEI

Anul 189 (XXXIII) — Nr. 608

PARTEA I
LEGI, DECRETE, HOTĂRĂRI ȘI ALTE ACTE

Vineri, 18 iunie 2021

SUMAR

<u>Nr.</u>		<u>Pagina</u>
HOTĂRĂRI ALE GUVERNULUI ROMÂNIEI		
592.	— Hotărâre privind aprobarea Strategiei naționale pentru prevenirea și combaterea violenței sexuale „SINERGIE” 2021—2030 și a Planului de acțiuni pentru implementarea Strategiei naționale pentru prevenirea și combaterea violenței sexuale „SINERGIE” 2021—2030	2–23
ACTE ALE ORGANELOR DE SPECIALITATE ALE ADMINISTRAȚIEI PUBLICE CENTRALE		
820.	— Ordin al ministrului mediului, apelor și pădurilor privind modificarea anexei la Ordinul ministrului mediului, apelor și pădurilor nr. 1.256/2020 pentru aprobarea Procedurii de emitere a autorizației privind emisiile de gaze cu efect de seră pentru perioada 2021—2030	24
ACTE ALE ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE		
	Decizia nr. 5 din 12 aprilie 2021 (Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii)	25–32

HOTĂRĂRI ALE GUVERNULUI ROMÂNIEI

GUVERNUL ROMÂNIEI

HOTĂRĂRE

privind aprobarea Strategiei naționale pentru prevenirea și combaterea violenței sexuale „SINERGIE” 2021—2030 și a Planului de acțiuni pentru implementarea Strategiei naționale pentru prevenirea și combaterea violenței sexuale „SINERGIE” 2021—2030

Având în vedere prevederile art. 4 alin. (1) lit. d) și art. 8 alin. (5) din Legea nr. 217/2003 pentru prevenirea și combaterea violenței domestice, republicată, cu modificările ulterioare, ale art. 4 lit. l) și art. 23 din Legea nr. 202/2002 privind egalitatea de șanse și de tratament între femei și bărbați, republicată, cu modificările și completările ulterioare, și prevederile Hotărârii Guvernului nr. 365/2018 pentru aprobarea Strategiei naționale privind promovarea egalității de șanse și de tratament între femei și bărbați și prevenirea și combaterea violenței domestice pentru perioada 2018—2021 și a Planului operațional pentru implementarea Strategiei naționale privind promovarea egalității de șanse și de tratament între femei și bărbați și prevenirea și combaterea violenței domestice pentru perioada 2018—2021,

în temeiul art. 108 din Constituția României, republicată, și al art. 25 lit. e) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2019 privind Codul administrativ, cu modificările și completările ulterioare,

Guvernul României adoptă prezenta hotărâre.

Art. 1. — Se aprobă Strategia națională pentru prevenirea și combaterea violenței sexuale „SINERGIE” 2021—2030, prevăzută în anexa nr. 1.

Art. 2. — Se aprobă Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei naționale pentru prevenirea și combaterea violenței sexuale „SINERGIE” 2021—2030, prevăzut în anexa nr. 2.

Art. 3. — Finanțarea obiectivelor și a măsurilor prevăzute în anexele nr. 1 și 2 se realizează în limita fondurilor aprobate anual prin legile bugetare anuale, precum și din alte surse legal constituite, potrivit legii.

Art. 4. — Anexele nr. 1 și 2 fac parte integrantă din prezenta hotărâre.

PRIM-MINISTRU
FLORIN-VASILE CÎȚU

Contrasemnează:

p. Ministrul muncii și protecției sociale,

Mihnea-Claudiu Drumea,

secretar de stat

Ministrul sănătății,

Ioana Mihăilă

Ministrul afacerilor interne,

Lucian Nicolae Bode

Ministrul educației,

Sorin-Mihai Cîmpeanu

Ministrul dezvoltării, lucrărilor publice și administrației,

Cseke Attila Zoltán

p. Ministrul afacerilor externe,

Daniela Anda Grigore Gîțman,

secretar de stat

p. Ministrul investițiilor și proiectelor europene,

Marius-Mihai Vasiliu,

secretar de stat

Ministrul finanțelor,

Alexandru Nazare

STRATEGIE NAȚIONALĂ pentru prevenirea și combaterea violenței sexuale „SINERGIE” 2021—2030

Strategie inovativă și integrată — Intervenție multidisciplinară — Nonstereotipuri — Egalitate de șanse între femei și bărbați — Responsabilitate. Ghiduri și instrumente de lucru — Informare și instruire — Educație la toate nivelurile

CAPITOLUL I Considerații introductive

SECȚIUNEA 1

Delimitări conceptuale. Atitudini, mituri, prejudecăți și stereotipuri

1. Violența sexuală este omniprezentă; este un fenomen structural și global care nu are bariere naționale.

Această formă de violență apare în fiecare stat al lumii, la toate nivelurile societății și în fiecare stat al lumii. Datele relevante cuprinse în studiile internaționale indică faptul că cel puțin o femeie din cinci a suferit o tentativă sau un viol, comise de către un partener intim în timpul vieții.

În plus, până la o treime dintre femei, atunci când povestesc despre prima lor experiență sexuală, afirmă că au fost forțate. Deși marea majoritate a victimelor sunt femei, bărbații și copiii de ambele sexe se confruntă, de asemenea, cu situații de violență sexuală. Prin urmare, fără echivoc violența sexuală poate fi privită ca o problemă globală, nu numai în sens geografic, ci și în ceea ce privește vârsta și sexul categoriilor afectate de acest tip de violență.

Violența sexuală are loc într-o varietate de circumstanțe și locuri cum ar fi: locuință, locul de muncă, școală și comunitate. În multe cazuri, acest tip de violență începe încă de la vârste fragede, din copilărie sau din adolescență. O rată ridicată de inițiere sexuală forțată a fost raportată în cadrul studiilor realizate la nivelul populației, realizate în zone foarte diverse ale globului precum: Camerun, Caraibe, Peru, Noua Zeelandă, Africa de Sud și Tanzania. Conform acestor studii, între 9% și 37% dintre adolescente și între 7% și 30% dintre adolescenți au raportat constrângeri sexuale din partea membrilor familiei, ale profesorilor, prietenilor sau străinilor.

Violența sexuală are un impact negativ semnificativ asupra sănătății persoanelor fizice și a populației. Potențiale consecințe asupra sănătății reproducerii și sexuale sunt numeroase: infecții cu transmitere sexuală, denumite în continuare *ITS*, virusul imunodeficienței umane/sindromul imunodeficienței dobândite, denumit în continuare *HIV/SIDA*, precum și risc crescut pentru adoptarea unor comportamente sexuale riscante, de exemplu, implicare sexuală timpurie și crescută și expunerea la parteneri mai mari și mai mulți, sarcini nedorite.

De asemenea, consecințele violenței sexuale asupra sănătății mintale pot fi la fel de grave și de lungă durată. Victimele abuzurilor sexuale sunt mai predispuse la depresie, consum de substanțe interzise, alcool, tulburare de stres posttraumatic, denumită în continuare *PTSD*, și sinucidere decât persoanele care nu au fost abuzate. Abuzul sexual la nivel mondial este o cauză majoră a *PTSD*, reprezentând aproximativ 33% din cazuri la femei și 21% din cazuri la bărbați.

Violența sexuală constituie un eveniment extrem de traumatizant, indiferent că este vorba de un incident unic sau de incidente repetate pe o perioadă mai lungă de timp. Consecințele violenței sexuale nu se limitează doar la impactul imediat, ci afectează viața și demnitatea persoanei pe termen lung. Urmările violenței sexuale pot varia în funcție de vârstă, personalitate, natura incidentului și a relației în care se află victima cu agresorul, astfel că persoanele care au trecut prin experiențe de violență sexuală se confruntă cu consecințe

extrem de grave care le afectează pe termen lung funcționarea fizică, emoțională, comportamentală, cognitivă, socială și profesională.

Violența sexuală poate adopta forme diferite, fără a se limita doar la actele de contact sexual neconsimțite, putând include o gamă largă de comportamente sexuale, inclusiv încercări de a obține un act sexual, hărțuire sexuală, umilire, șantaj, constrângere, exploatare sexuală și mutilare genitală feminină.

2. Noțiuni de terminologie

La nivel global, *violența sexuală* este definită ca fiind „orice act sexual, încercarea de a obține un act sexual, comentarii sau avansuri sexuale nedorite sau acte desfășurate pentru exploatarea sexuală, folosind constrângeri, amenințări de vătămare sau forță fizică, de către orice persoană, indiferent de relația cu victima, în orice cadru, inclusiv, dar fără a se limita la casă și la serviciu”, conform Glosarului de termeni extrași din secțiunea privind bazele programării și din secțiunea privind monitorizarea și evaluarea PNUD, 2012, 60 UN Women, http://publichealth.ro/wp-content/uploads/2015/09/Implement_training-anual_RO_web.pdf.

Conform acestei definiții, o gamă foarte largă de comportamente, de la viol până la constrângerea sexuală acceptată cu fals acord, poate fi clasată ca un act de violență sexuală. O caracteristică importantă a acestui fenomen, în zilele noastre, vizează prezența violenței sexuale, atât off-line, cât și on-line — cybercrimes, iar, de cele mai multe ori, aceste forme se întrepătrund.

Acordul fals în violența sexuală poate fi obținut în mai multe moduri, de exemplu: prin amenințări cu violența fizică, amenințări la locul de muncă, presiune psihologică sau șantaj. Acordul obținut în astfel de circumstanțe nu se identifică cu consimțământul liber exprimat. Același lucru este valabil și în cazurile în care sunt implicate persoane care se află în incapacitate de a-și da consimțământul, adică persoane aflate sub influența alcoolului, a substanțelor halucinogene sau persoane cu dizabilități mentale, astfel de acte fiind de asemenea neconsensuale.

3. Tipuri de violență sexuală

Violența sexuală poate îmbrăca nenumărate forme și poate avea loc în circumstanțe foarte diferite.

O persoană poate fi supusă violenței sexuale de către una sau mai multe persoane; incidentul poate fi planificat sau poate fi un atac surpriză. Deși violența sexuală apare cel mai frecvent în locuința victimei sau în casa făptuitorului, ea are loc și în multe alte locuri, cum ar fi: locul de muncă, la școală, în cluburi sportive, în închisori, mașini, străzi sau spații deschise, de exemplu: parcuri, terenuri agricole.

Autorul unei violențe sexuale poate fi un partener intim, un prieten, un membru de familie sau un fost partener sau un necunoscut, astfel că nu există un stereotip privind profilul agresorului sexual.

De altfel, aceștia provin din toate mediile, înstărite sau nu, cu studii superioare sau fără educație, religioși și nonreligioși, pot fi persoane aflate în funcții de autoritate care sunt respectate și de încredere, de exemplu: medic, profesor, ghid turistic, preot, ofițer de poliție și astfel de multe ori acești agresori sunt mai puțin susceptibili de comiterea unor forme de violență sexuală.

Violența sexuală este frecvent întâlnită în situații de război și conflicte armate. Mai exact, violul și tortura sexuală sunt frecvent utilizate ca arme pentru demoralizarea inamicului; femeile sunt

uneori forțate să se „căsătorească temporar” cu soldații inamici. Femeile încarcerate pot fi supuse violenței sexuale de către gardienii închisorii și polițiști.

Formele de violență sexuală includ, dar nu se limitează la:

- a) viol;
- b) pornografia din răzbunare — revenge porn;
- c) sclavie sexuală;
- d) hărțuire sexuală, inclusiv cereri de favoruri sexuale în schimbul promovării la locul de muncă sau promovarea în unitățile școlare superioare;
- e) trafic de persoane în scopul prostituției forțate;
- f) expunere forțată la pornografie;
- g) sarcina forțată;
- h) sterilizare forțată;
- i) avort forțat;
- j) căsătoria forțată;
- k) mutilarea genitală a femeilor;
- l) testarea forțată a virginității.

Concepte-cheie în înțelegerea și definirea violenței sexuale:

a) *sex* — caracteristici biologice și fiziologice ale bărbaților și femeilor; sunt congenitale, iar diferențele dintre sexe sunt limitate la funcțiile fiziologice de reproducere;

b) *gen* — caracteristici sociale construite pe baza a diferiți factori cum ar fi: vârsta, religia, originea etnică și socială. Ele diferă de la o cultură la alta și definesc statutul, rolul, responsabilitatea socială, relațiile de putere dintre membrii oricărei societăți sau culturi;

c) *violența* — ca mijloc de control și opresiune de natură emoțională, psihologică, fizică, sexuală, socială. În timp ce agresivitatea este o tendință înăscută, violența se învață;

d) *abuz* — uzul inadecvat de putere prin care autorul deține controlul sau anumite avantaje asupra abuzatului;

e) *coerciție* — forțare sau tentativa de forțare împotriva consimțământului persoanei, uzându-se de amenințare, insistență, manipulare, norme culturale sau putere economică;

f) *agresor* — persoană, grup, instituție care exercită agresiunea. Este un mit că violența sexuală și de gen este săvârșită de către persoane străine. Cele mai multe fapte de acest tip sunt înfăptuite de persoane cunoscute, iar multe incidente violente sunt premeditate și planificate în avans;

g) *cultura violului* — rape culture — un complex de credințe care încurajează agresiunea sexuală masculină și încurajează violența împotriva femeilor. Această noțiune descrie o societate în care violența este considerată sexy și sexualitatea violentă. Manifestările în cadrul unei culturi a violului includ cazuri de violență sexuală care variază de la remarci sexuale, atingeri sexuale până la viol, precum și faptul că asemenea violențe împotriva femeilor sunt trecute cu vederea și prezentate ca normale, <https://eige.europa.eu/ro/taxonomy/term/1341>.

SECȚIUNEA a 2-a

Contextul actual

În fiecare zi în Europa femeile sunt abuzate psihologic și fizic în „siguranța” propriilor lor case, sunt urmărite, hărțuite, violate, mutilate, forțate de familie să intre în căsătorii nedorite sau sterilizate împotriva voinței lor.

Violența sexuală este o realitate pentru milioane de oameni din întreaga lume, în special pentru fete și femei. Cercetările indică faptul că marea majoritate a victimelor violenței sexuale sunt fete și femei, majoritatea autorilor fiind bărbați și că majoritatea victimelor își cunosc atacatorul. Violența sexuală împotriva bărbaților și a băieților este, de asemenea, răspândită.

Deși, în general, se recunoaște că violența sexuală împotriva femeilor este omniprezentă în toate țările și pe toate nivelurile societății, statisticile fiabile cu privire la prevalența violenței sexuale în întreaga lume sunt foarte limitate.

În toate statele lumii există un nivel semnificativ de subraportare a violenței sexuale.

Prin urmare, este puțin probabil ca statisticile publicate să ofere o imagine exactă a adevăratei dimensiuni a acestei probleme. Acest lucru creează, de asemenea, dificultăți atunci când se încearcă compararea studiilor. Motivele pentru care nu se raportează sunt complexe și multiple, dar, de obicei, includ teama de stigmatizare, rușinea, precum și lipsa de încredere în anchetatori, poliție și lucrătorii din domeniul sănătății. Bărbații sunt chiar mai rezervați în a raporta incidentele în comparație cu femeile și, din acest motiv, informațiile despre gradul de violență sexuală împotriva bărbaților sunt deosebit de limitate.

Factori de risc

Există mulți factori care generează riscul ca cineva să fie constrâns în situații de violență sexuală.

Unii dintre acești factori sunt legați de atitudinile, credințele și comportamentele indivizilor implicați, în timp ce alți factori sunt înrădăcinați profund în condiționarea socială și mediul familial și comunitar. *Acești factori nu numai că influențează probabilitatea agresiunii sexuale/violului, ci și reacția la acesta.*

Deși orice persoană poate fi victimizată sexual, există unele persoane sau grupuri de indivizi care pot fi mai vulnerabili ca victime ale violenței interpersonale și, în special, ale violenței sexuale.

Acestea includ:

a) femei, în special cele aflate în relații abuzive, cele dependente economic și social de partener;

b) copii, fete și băieți, precum și tineri, inclusiv cei aflați în centre de plasament;

c) bărbați și femei cu dizabilități fizice și psihice, din familie sau din centrele rezidențiale;

d) persoane aflate în închisoare sau în detenție;

e) persoane cu dependență de droguri sau alcool;

f) persoane cu istoric de viol sau abuz sexual care au avut calitatea de victimă a unui viol sau a unei alte forme de agresiune sexuală;

g) persoane implicate în prostituție sau în producerea și difuzarea de materiale pornografice, persoanele traficate în scopul exploatarei sexuale;

h) persoane fără adăpost.

SECȚIUNEA a 3-a

Definiții și date statistice

a) Definiții

Conform Platformei de acțiune de la Beijing adoptate la a patra Conferință mondială asupra problemelor femeilor din 1995, termenul *violență împotriva femeilor* înseamnă orice act de violență fundamentat pe diferența de gen, care rezultă sau care poate rezulta într-o vătămare sau suferință fizică, sexuală sau psihologică a femeilor, inclusiv amenințările cu asemenea acte, coerciția sau privarea arbitrară de libertăți, indiferent dacă acestea apar în viața publică sau privată.

Totodată, Convenția de la Istanbul definește în mod concret, la art. 3. lit. a), violența împotriva femeilor ca fiind o încălcare a drepturilor omului și o formă de discriminare împotriva femeilor și va însemna toate acțiunile de violență de gen care rezultă în sau care sunt probabile a rezulta în vătămarea sau suferința fizică, sexuală, psihologică sau economică cauzată femeilor, inclusiv amenințările cu asemenea acțiuni, coerciția sau deprivarea arbitrară de libertate, indiferent dacă survine în public sau în viața privată.

Universalitatea manifestărilor violente, prevalențele ridicate, precum și consecințele acestora pe termen scurt și lung atrag atenția asupra nevoii de intervenție și prevenire.

Organizația Mondială a Sănătății (OMS) definește violența astfel: folosirea intenționată a forței sau puterii, reală sau sub formă de amenințări, împotriva propriei persoane, împotriva unei

alte persoane sau împotriva unui grup sau comunități, care rezultă sau are o probabilitate ridicată de a rezulta în rănirea, moartea, afectarea psihologică, afectarea dezvoltării sau deprivare. Această definiție atrage atenția asupra asocierii dintre intenția comiterii comportamentului violent și comportamentul în sine, indiferent de consecințele acestuia. Astfel, putem spune că actele violente depășesc sfera violenței fizice, incluzând atât amenințările și intimidarea, cât și neglijarea și abuzul psihologic.

Lupta împotriva violenței ar trebui plasată, în mod indiscutabil, în contextul protecției drepturilor fundamentale ale omului, așa cum sunt acestea recunoscute de Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene și în explicațiile însoțitoare, având în vedere statutul prevalent al acesteia care recunoaște, între altele, dreptul la demnitate, egalitate și solidaritate.

Astfel că violența sexuală constituie o încălcare gravă a dreptului omului în conformitate cu standardele globale pentru drepturile omului, precum cele stabilite în Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și violenței domestice, denumită în continuare *Convenția de la Istanbul*, Convenția ONU privind eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor, denumită în continuare *CEDAW*, Platforma pentru acțiune de la Beijing, denumită în continuare *BPA*, Declarația ONU privind eliminarea violenței împotriva femeilor, denumită în continuare *DEVAW*, Rezoluția 1325 a Consiliului de Securitate al ONU, Pactul internațional relativ la drepturile civile și politice, Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

b) Date statistice

Violența sexuală este forma de violență cea mai puțin recunoscută și raportată, având în vedere că între 75% și 90% dintre cazuri nu ajung în atenția autorităților.

Violența sexuală rămâne ascunsă din cauza normelor sociale care fac ca rușinea și vina să planeze asupra victimei, și nu asupra agresorului.

Într-un studiu relevant al Agenției pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene — FRA 2013, *Violența împotriva femeilor: în fiecare zi și în orice loc*, sunt prezentate rezultatele celei mai cuprinzătoare anchete din Europa cu privire la violența împotriva femeilor, arătând amploarea abuzurilor suferite de femei acasă, la serviciu, în public și on-line, conform <https://fra.europa.eu/en/publication/2014/violence-against-women-eu-wide-survey-main-results-report>.

Astfel, Raportul FRA din 2014 a fost primul care a acoperit toate cele 28 de state membre ale Uniunii Europene și evidențiază o încălcare gravă a dreptului omului la libertatea împotriva violenței, astfel: 1 din 3 femei a suferit violență sexuală, violență fizică sau ambele; 1 din 3 femei a experimentat un comportament abuziv psihologic din partea unui partener intim; 3,7 milioane de femei din Uniunea Europeană au suferit violență sexuală în decurs de 12 luni; 1 din 2 femei a suferit o hărțuire sexuală; 1 din 20 femei a fost violată.

Violența sexuală afectează sute de mii de femei în România, respectiv între 6 și 7% dintre femeile și fetele din România au fost victime ale unor acte de agresiune sexuală, conform FRA 2013; totodată, uneori și băieții sunt victime ale agresiunilor sexuale.

Conform acestui studiu: 30% dintre femeile din România afirmă că au fost victime ale unor acte de violență fizică sau sexuală la un moment dat în viață, după vârsta de 15 ani; 24% dintre femeile din România au suferit acte de violență din partea partenerului, în timp ce 14% dintre femeile din România au suferit acte de violență din partea unei alte persoane decât partenerul; 24% dintre femeile din România spun că au fost supuse la violență fizică sau sexuală de către un adult înainte de vârsta de 15 ani; 6% dintre femei au suferit acte de violență sexuală din partea partenerului sau a unei alte persoane; 11% dintre femei au fost supuse hărțuirii sexuale.

Datele statistice relevante la nivelul Uniunii Europene <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:52020DC0152> evidențiază următoarele aspecte: 33% dintre femei au trecut prin situații de violență fizică sau violență sexuală, 22% dintre femei au suferit violență din partea unui partener, 55% dintre femei au trecut prin situații de hărțuire sexuală.

Conform datelor centralizate la nivelul Inspectoratului General al Poliției Române (*IGPR*), faptele încadrate conform prevederilor art. 218 din Legea nr. 286/2009 privind Codul penal, cu modificările și completările ulterioare, cu privire la domeniul violenței domestice, pentru anul 2020, sunt următoarele: 226 de infracțiuni sesizate în care fapta principală este violul, potrivit art. 218 din Legea nr. 286/2009, cu modificările și completările ulterioare; 111 infracțiuni sesizate privind agresiunea sexuală, potrivit prevederilor art. 219 din Legea nr. 286/2009, cu modificările și completările ulterioare; 231 de victime din actul de sesizare pentru care fapta principală a fost violul; 120 de victime din actul de sesizare pentru care fapta principală a fost agresiunea sexuală; 129 de victime minore ale infracțiunilor de viol sesizate; 104 victime minore ale infracțiunilor de agresiune sexuală sesizate; 216 bărbați ca autori, reprezentând 94,73% dintre autorii infracțiunilor de viol sesizate.

Conform datelor centralizate de către IGPR privind infracțiunile sesizate în anul 2018, rezultă că la nivel național numărul faptelor penale sesizate în domeniul violenței domestice a crescut cu 6,1% față de 2017, respectiv de la 36.245 fapte la 38.445 fapte.

De asemenea, analizând datele statistice din ultimii ani de la nivelul IGPR, după natura faptelor penale sesizate rezultă că în anul 2018 actele de sesizare ce au avut ca obiect infracțiuni de agresiune sexuală au crescut cu un procent de 73% față de anul 2017.

De asemenea, s-au înregistrat ușoare descreșteri în anul 2018 față de 2017 în ceea ce privește actul sexual cu un minor cu 25% și violul cu 5,5%.

Din analiza datelor statistice de la nivelul IGPR privind infracțiunile sesizate în anul 2019 rezultă că la nivel național numărul faptelor penale sesizate în domeniul violenței domestice a crescut cu 14,7% față de 2018, respectiv de la 38.445 la 44.094 de fapte.

În același sens, comparativ cu anul 2018, în anul 2019 s-au înregistrat următoarele tendințe de creștere: proxenetism cu 80%; viol cu 15,8%; agresiune sexuală cu 27,6%; hărțuirea sexuală cu 100%; act sexual cu un minor cu 2,5%; pornografie infantilă cu 400%.

În ceea ce privește situația violenței împotriva copilului raportată la anul 2017, datele statistice de abuz sexual și exploatare sexuală împotriva copilului, conform evidențelor ANDPDCA, sunt: conform distribuției pe sexe, abuz sexual feminin 81,89%, abuz sexual masculin 18,11% și exploatare sexuală feminină 100%; iar conform distribuției pe grupe de vârstă au fost înregistrate: abuz sexual la copii cu vârsta < 1 an — 0,13%, între 1—2 ani — 0,39%, între 3—6 ani — 6,04%, între 7—9 ani — 10,89%, între 10—13 ani — 34,65%, între 14—17 ani — 47,77%, de 18 ani — 0,13% și exploatare sexuală la copii cu vârsta între 10—13 ani — 14,55% și între 14—17 ani — 85,45%.

Datele statistice de abuz sexual și exploatare sexuală împotriva copilului, raportate la nivelul anului 2018, sunt conform distribuției pe sexe: abuz sexual feminin 83,28%, abuz sexual masculin 16,72%, exploatare sexuală feminină 96,15% și exploatare sexuală masculină 3,85%; iar conform distribuției pe grupe de vârstă au fost înregistrate: abuz sexual la copii cu vârsta între 1—2 ani — 0,63%, între 3—6 ani — 6,83%, între 7—9 ani — 12,30%, între 10—13 ani — 30,18%, între 14—17 ani — 49,53%, de 18 ani — 0,53% și exploatare sexuală la copii cu vârsta între 10—13 ani — 7,69%, între 14—17 ani — 88,46%.

În ceea ce privește datele statistice referitoare la traficul de persoane în scopul exploatarii sexuale, raportate la nivelul

anului 2017, populația feminină, atât cea majoră, cât și cea minoră, are o pondere crescută în totalul victimelor identificate, ajungând în acest an la 76,4%, după cum traficul în scopul exploatării sexuale are o pondere de aproximativ 68,8% din total.

Astfel, conform distribuției pe sexe, traficul de persoane feminin a fost de 76,40% și traficul de persoane masculin a fost de 23,60%. Conform distribuției pe grupe de vârstă, traficul de persoane minore a fost de 51,3%, din care feminin 38,97% și masculin 12,39%, iar traficul de persoane majore a fost de 48,7%, din care feminin 37,46% și masculin 11,18%.

În ceea ce privește datele statistice referitoare la traficul de persoane în scopul exploatării sexuale, raportate la nivelul anului 2018, a existat o scădere semnificativă a numărului victimelor adulte de gen feminin, comparativ cu anul anterior. Dacă în 2018, din totalul de 285 de victime adulte, 181 au fost femei, respectiv 36,42%, în anul 2017 numărul femeilor înregistrate ca victime ale traficului de persoane era de 248.

Ponderea minorilor în totalul victimelor s-a situat în anul 2018 la 42,7% din total, față de 51,4% în anul anterior, cu aproape 10% procente mai puțin; astfel, conform distribuției pe sexe, s-a înregistrat trafic feminin de 73,00% și masculin de 27,00%, iar conform distribuției pe grupe de vârstă s-au înregistrat minori în procent de 42,7%, din care feminin 36,62% și masculin 6,04%, și adulți în procent de 57,3%, din care feminin 36,42% și masculin 20,93%.

Exploatarea sexuală rămâne cea mai întâlnită formă de exploatare în rândul victimelor identificate în anul 2019, înregistrând o pondere de 69%.

SECȚIUNEA a 4-a

Cadrul legal intern și internațional

➤ Convenția pentru eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor (CEDAW), adoptată și deschisă spre semnare de Adunarea Generală a Națiunilor Unite în 1979, a fost ratificată de România în 1982; Comitetul pentru Eliminarea Discriminării împotriva Femeilor recomandă, în cadrul *General Recommendation 19*, pentru Convenția CEDAW, potrivit art. 24 b: *statele părți ar trebui să se asigure că legile împotriva violenței domestice și sexuale oferă o protecție adecvată tuturor femeilor și le respectă integritatea și demnitatea. Trebuie asigurate servicii de protecție și asistență adecvate victimelor. De asemenea, se recomandă instruirea specialiștilor cu atribuții în domeniu.*

➤ Convenția de la Istanbul reprezintă documentul programatic cel mai cuprinzător care abordează această gravă violare a drepturilor omului, ale cărui puncte-cheie sunt prevenirea violenței, protecția victimelor și trimiterea în judecată a infractorilor. Aceasta tinde spre toleranță zero privind această formă de violență și constituie un important pas înainte pentru îmbunătățirea condiției femeii atât în Europa, cât și în afara ei.

Aplicarea eficientă a Convenției de la Istanbul depinde în mare măsură de voința și capacitatea guvernelor și a diferitelor autorități de a coordona acțiunile diferitelor agenții și instituții implicate în prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice.

România este cel de-al 14-lea stat care a ratificat Convenția de la Istanbul prin Legea nr. 30/2016 pentru ratificarea Convenției Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice, adoptată la Istanbul la 11 mai 2011, și, în prezent, armonizarea legislației interne cu prevederile Convenției de la Istanbul a fost realizată prin adoptarea unui pachet legislativ complex, la nivel de legislație primară, secundară și terțiară.

Astfel, acțiunile Guvernului României au vizat reglementări legislative, precum și crearea și operaționalizarea unor mecanisme interinstituționale în măsură să conducă la o promovare cât mai bună a principiului egalității de șanse între femei și bărbați, ca valoare fundamentală a democrației sociale, și la o protecție cât mai bună a victimelor violenței domestice.

În prezent, Agenția Națională pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați, alături de instituțiile cu atribuții în domeniu și de organizațiile neguvernamentale, depune diligențele necesare pentru promovarea și aplicarea noilor prevederi legale introduse prin Legea nr. 174/2018 privind modificarea și completarea Legii nr. 217/2003 pentru prevenirea și combaterea violenței în familie și Legea nr. 178/2018 privind modificarea și completarea Legii nr. 202/2002 privind egalitatea de șanse și de tratament între femei și bărbați, în acord cu prevederile Convenției de la Istanbul.

În acest sens, Legea nr. 202/2002 definește în mod concret, la art. 4 lit. I), violența de gen ca fiind fapta de violență direcționată împotriva unei femei sau, după caz, a unui bărbat, motivată de apartenența de sex. Violența de gen împotriva femeilor este violența care afectează femeile în mod disproporționat. Violența de gen cuprinde, fără a se limita însă la acestea, următoarele fapte: violența domestică, violența sexuală, mutilarea genitală a femeilor, căsătoria forțată, avortul forțat și sterilizarea forțată, hărțuirea sexuală, traficul de ființe umane și prostituția forțată.

Din perspectiva Legii nr. 174/2018, noile reglementări legislative prezintă interes deosebit în sfera prevenirii și combaterii violenței domestice, deoarece este reglementat ca pilon central ordinul de protecție provizoriu — *OPP*, instrument în materie administrativă care îi va permite polițistului să intervină rapid pentru protejarea victimei și pentru înlăturarea de îndată a agresorului din domiciliu în acord cu prevederile art. 52 din Convenția de la Istanbul.

Victimele violenței domestice trebuie să cunoască faptul că această măsură se va aplica în situațiile de pericol iminent pentru sănătatea și securitatea lor, fiind o măsură diferită față de ordinul de protecție — *OP* care este cunoscut și reglementat prin lege din anul 2012.

Cu alte cuvinte, *OPP* reprezintă un instrument complementar *OP*, acesta fiind emis de către polițist, de îndată, executoriu, fără termen și fără somație, având valabilitate de 5 zile, cu posibilitate de prelungire până la emiterea *OP*.

Prin lege se prevede că, sub nicio formă și în nicio împrejurare, obiceiul, cultura, religia, tradiția sau așa-numita „onoare” nu poate fi considerată drept justificare pentru orice tip de acte de violență împotriva femeilor și bărbaților, în conformitate cu dispozițiile art. 42 și art. 121 alin. (5) din Convenția de la Istanbul.

Totodată, a fost extinsă sfera serviciilor sociale destinate victimelor și agresorilor violenței domestice prin reglementarea de servicii precum linii telefonice de urgență, servicii integrate de urgență destinate victimelor violenței sexuale și locuințe protejate care să poată asigura victimelor violenței domestice tranziția către o viață independentă.

➤ Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, adoptată la New York la 15 noiembrie 2000, ratificată prin Legea nr. 565/2002. România a semnat, la data de 14 decembrie 2000, la Palermo, Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, precum și cele două protocoale adiționale, adoptate la New York la data de 15 noiembrie 2000, respectiv Protocolul privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special al

femeilor și copiilor, precum și Protocolul împotriva traficului ilegal de migrați pe calea terestră, a aerului și pe mare;

➤ Convenția Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de ființe umane, adoptată la 3 mai 2005, deschisă spre semnare și semnată de România la Varșovia la 16 mai 2005, ratificată prin Legea nr. 300/2006;

➤ Convenția cu privire la drepturile copilului, adoptată de Adunarea generală a Organizației Națiunilor Unite la 20 noiembrie 1989, ratificată de România prin Legea nr. 18/1990, republicată, cu modificările ulterioare;

➤ Convenția Organizației Internaționale a Muncii nr. 182/1999 privind interzicerea celor mai grave forme ale muncii copiilor și acțiunea imediată în vederea eliminării lor, adoptată la cea de-a 87-a sesiune a Conferinței generale a Organizației Internaționale a Muncii la Geneva la 17 iunie 1999, ratificată prin Legea nr. 203/2000;

➤ Protocolul facultativ la Convenția cu privire la drepturile copilului, referitor la vânzarea de copii, prostituția copiilor și pornografia infantilă, semnat la New York la 6 septembrie 2000, ratificat prin Legea nr. 470/2001;

➤ Convenția Consiliului Europei pentru protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale, adoptată la Lanzarote la 25 octombrie 2007 și semnată de România la Lanzarote la 25 octombrie 2007, ratificată prin Legea nr. 252/2010;

➤ Codul penal reglementează următoarele infracțiuni: vătămarea corporală (art. 194), întreruperea cursului sarcinii (art. 201), violul (art. 218), agresiunea sexuală (art. 219), actul sexual cu un minor (art. 220), coruperea sexuală a minorilor (art. 221), racolarea minorilor în scopuri sexuale (art. 222), hărțuirea sexuală (art. 223), traficul de persoane (art. 210), traficul de minori (art. 211), proxenetismul (art. 213), pornografia infantilă (art. 374).

La nivel internațional și european, preocuparea pentru apărarea și dezvoltarea drepturilor omului și libertăților sale fundamentale s-a materializat de-a lungul timpului prin elaborarea unor numeroase instrumente juridice internaționale, esențiale pentru promovarea principiului egalității de șanse între femei și bărbați, iar violența domestică și de gen sunt circumscrise în această arie de reglementare.

În același sens există o serie de recomandări internaționale care plasează violența de gen în contextul practicilor și politicilor din sfera sănătății publice și luptei împotriva tratamentelor discriminatorii, respectiv:

a) Declarația Universală a Drepturilor Omului, Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene;

b) Statutul Curții Infracționale Internaționale de la Roma, 1998;

c) Rezoluția 1325 a Consiliului de Securitate al Națiunilor Unite, 2000;

d) Convenția Consiliului Europei pentru protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale, adoptată la Lanzarote la 25 octombrie 2007 și semnată de România la Lanzarote la 25 octombrie 2007, ratificată de România prin Legea nr. 252/2010;

e) Convenția Consiliului Europei privind criminalitatea informatică, adoptată la Budapesta la 23 noiembrie 2001, ratificată de România prin Legea nr. 64/2004;

f) Recomandarea Comitetului de Miniștri către statele membre nr. R (87)21 privind asistența victimelor și prevenirea victimizării;

g) Convenția cu privire la drepturile copilului, adoptată de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 20 noiembrie 1989;

h) Declarația privind eliminarea violenței împotriva femeilor, adoptată de Adunarea Generală a Națiunilor Unite la 23 februarie 1994;

i) Declarația și Platforma de acțiune adoptate la Beijing, în cadrul Conferinței mondiale asupra femeilor, septembrie 1995;

j) Recomandarea Consiliului Europei nr. R (2002) privind protecția femeilor contra violenței;

k) Rezoluția Adunării Generale a Națiunilor Unite nr. 61/143 privind intensificarea eforturilor în vederea eliminării tuturor formelor de violență împotriva femeilor din 19 decembrie 2006;

l) Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități, adoptată de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 26 septembrie 2007;

m) Directiva 2012/29/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 octombrie 2012 de stabilire a unor norme minime privind drepturile, sprijinirea și protecția victimelor criminalității și de înlocuire a Deciziei-cadru 2001/220/JAI a Consiliului;

n) Directiva 2004/80/CE a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind despăgubirea victimelor infracționalității;

o) Directiva 2011/93/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 2011 privind combaterea abuzului sexual asupra copiilor, a exploatării sexuale a copiilor și a pornografiei infantile și de înlocuire a Deciziei-cadru 2004/68/JAI a Consiliului;

p) Directiva 2011/99/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 2011 privind ordinul european de protecție;

q) Regulamentul (UE) nr. 606/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 iunie 2013 privind recunoașterea reciprocă a măsurilor de protecție în materie civilă;

r) Directiva 2011/36/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 5 aprilie 2011 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane și protejarea victimelor acestuia, precum și de înlocuire a Deciziei-cadru 2002/629/JAI a Consiliului.

De asemenea, Agenda ONU 2030 pentru dezvoltare durabilă oferă un răspuns provocărilor de la nivel global, abordând, într-o manieră cuprinzătoare, problema eradicării sărăciei și dimensiunile economice, sociale și de mediu ale dezvoltării durabile. Cele 17 noi obiective de dezvoltare durabilă împreună cu cele 169 de ținte aferente se referă la domeniile-cheie, precum sărăcia, drepturile omului, securitatea alimentară, sănătatea, consumul și producția sustenabile, creșterea economică, ocuparea forței de muncă, infrastructura, gestionarea durabilă a resurselor naturale, oceanele, schimbările climatice și egalitatea de gen.

În ceea ce privește egalitatea de gen, obiectivul de dezvoltare durabilă (ODD) 5 „*Achieve gender equality and empower all women and girls*” subliniază importanța promovării măsurilor de prevenire și combatere a violenței sexuale prin 3 din cele 6 subpuncte ale ODD 5:

5.2. eliminarea tuturor formelor de violență împotriva femeilor și fetelor, în sferile publice și private, inclusiv a traficului, exploatării sexuale și a altor tipuri de exploatare;

5.3. eliminarea tuturor practicilor dăunătoare, precum căsătoriile cu copii, timpurii și forțate, și mutilarea genitală a femeilor;

5.6. asigurarea accesului universal la sănătatea sexuală și reproductivă și a drepturilor reproductive, în conformitate cu prevederile Programului de acțiuni al Conferinței Internaționale pentru Populație și Dezvoltare, ale Platformei de acțiune de la Beijing și ale documentelor finale ale conferințelor de revizuire a acestora.

Pentru punerea în practică a prevederilor europene și a celor din documentele internaționale, în sfera dezvoltării durabile, a fost înființat Departamentul pentru dezvoltare durabilă, prin Hotărârea Guvernului nr. 313/2017 privind înființarea, organizarea și funcționarea Departamentului pentru dezvoltare durabilă, cu modificările și completările ulterioare. Departamentul funcționează în cadrul aparatului de lucru al Guvernului, în subordinea prim-ministrului, fiind finanțat de la bugetul de stat prin bugetul Secretariatului General al Guvernului.

În coordonarea acestui departament a fost revizuită Strategia națională de dezvoltare durabilă a României în concordanță cu obiectivele de dezvoltare durabilă din Agenda ONU 2030, în acest sens fiind adoptată Hotărârea Guvernului nr. 877/2018 privind adoptarea Strategiei naționale pentru dezvoltarea durabilă a României 2030.

În luna martie 2020, la nivelul Uniunii Europene (UE) a fost adoptată Strategia privind egalitatea de gen pentru perioada 2020—2025 — „O Uniune a egalității: Strategia egalității de gen 2020—2025”.

În cadrul actualei strategii se prevede că este necesară o atenție sporită în ceea ce privește eliminarea violenței de gen și a stereotipurilor, prezente încă în mod pregnant la nivelul UE, și care reprezintă unele dintre cele mai mari provocări ale societăților contemporane, având la bază, în mod istoric, inegalitățile de gen. În acest sens se afirmă faptul că UE va face tot posibilul pentru a preveni și combate violența bazată pe gen, va sprijini și proteja victimele acestor infracțiuni și va lua măsuri de sancționare a agresorilor.

Astfel, unul dintre obiectivele strategiei UE vizează eradicarea violenței de gen.

Din perspectiva acestui obiectiv, documentul statuează că „toate persoanele ar trebui să fie în siguranță în casele lor, în relațiile lor partenoriale, la locul de muncă, în spațiile publice și online. Femeile și bărbații, fetele și băieții, în toată diversitatea lor, ar trebui să fie liberi să își exprime ideile și emoțiile și să urmărească traseele educaționale și profesionale alese, fără constrângerile normelor stereotipice de gen”.

În acest sens, Comisia intenționează, în special, să prezinte o inițiativă în vederea extinderii incriminării unor fapte prin armonizarea unor forme specifice de violență bazată pe gen, în conformitate cu art. 83 alin. (1) din TFUE, așa-numitele Eurocrimes, sau, după caz, va propune măsuri suplimentare pentru prevenirea și combaterea unor forme specifice de violență bazată pe gen, inclusiv pentru hărțuire sexuală, abuz împotriva femeii și mutilarea genitală a femeilor (MGF).

Alte propuneri/recomandări importante vizează:

— Orientarea pe prevenirea eficientă a violenței domestice, ca element-cheie, prin: educarea băieților și fetelor de la o vârstă mică despre egalitatea de gen și susținerea relațiilor nonviolente, abordarea multidisciplinară în rândul profesioniștilor și serviciilor, inclusiv în sistemul de justiție penală, serviciile de sprijinire a victimelor, programele de probațiune și serviciile sociale și de sănătate. Abordarea violenței împotriva femeilor și a ideologiilor care subminează drepturile femeilor prin acțiuni care ar putea contribui la prevenirea radicalizării care generează extremism și terorism violent.

— Comisia va lansa o rețea a UE privind prevenirea violenței bazate pe gen și a violenței în familie, reunind statele membre și părțile interesate pentru schimbul de bune practici, și va oferi finanțare pentru formarea, consolidarea capacității și servicii de sprijin. Prevenirea violenței se va concentra pe bărbați și băieți.

Cadrul legislativ relevant:

— Legea nr. 217/2003 pentru prevenirea și combaterea violenței domestice, republicată, cu modificările ulterioare;

— Legea nr. 202/2002 privind egalitatea de șanse și de tratament între femei și bărbați, republicată, cu modificările și completările ulterioare;

— Legea nr. 30/2016 pentru ratificarea Convenției Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice, adoptată la Istanbul la 11 mai 2011;

— Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, republicată, cu modificările și completările ulterioare;

— Legea nr. 286/2009 privind Codul penal, cu modificările și completările ulterioare;

— Legea nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală, cu modificările și completările ulterioare;

— Legea nr. 211/2004 privind unele măsuri pentru asigurarea informării, sprijinirii și protecției victimelor infracțiunilor, cu modificările și completările ulterioare;

— Legea asistenței sociale nr. 292/2011, cu modificările și completările ulterioare;

— Legea nr. 678/2001 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane, cu modificările și completările ulterioare;

— Legea nr. 156/2000 privind protecția cetățenilor români care lucrează în străinătate, republicată, cu modificările și completările ulterioare;

— Legea nr. 116/2002 privind prevenirea și combaterea marginalizării sociale, cu modificările ulterioare;

— Legea nr. 197/2012 privind asigurarea calității în domeniul serviciilor sociale, cu modificările și completările ulterioare;

— Legea nr. 39/2003 privind prevenirea și combaterea criminalității organizate, cu modificările ulterioare;

— Legea nr. 118/2019 privind Registrul național automatizat cu privire la persoanele care au comis infracțiuni sexuale, de exploatare a unor persoane sau asupra minorilor, precum și pentru completarea Legii nr. 76/2008 privind organizarea și funcționarea Sistemului Național de Date Genetice Judiciare, cu modificările ulterioare;

— Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 194/2002 privind regimul străinilor în România, republicată, cu modificările și completările ulterioare;

— Ordonanța Guvernului nr. 44/2004 privind integrarea socială a străinilor care au dobândit protecție internațională sau un drept de ședere în România, precum și a cetățenilor statelor membre ale Uniunii Europene, Spațiului Economic European și a cetățenilor Confederației Elvețiene, aprobată cu modificări prin Legea nr. 185/2004, cu modificările și completările ulterioare;

— Hotărârea Guvernului nr. 365/2018 pentru aprobarea Strategiei naționale privind promovarea egalității de șanse și de tratament între femei și bărbați și prevenirea și combaterea violenței domestice pentru perioada 2018—2021 și a Planului operațional pentru implementarea Strategiei naționale privind promovarea egalității de șanse și de tratament între femei și bărbați și prevenirea și combaterii violenței domestice 2018—2021;

— Hotărârea Guvernului nr. 877/2018 privind adoptarea Strategiei naționale pentru dezvoltarea durabilă a României 2030;

— Hotărârea Guvernului nr. 262/2019 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a prevederilor Legii nr. 202/2002 privind egalitatea de șanse și de tratament între femei și bărbați;

— Hotărârea Guvernului nr. 797/2017 pentru aprobarea regulamentelor-cadru de organizare și funcționare ale serviciilor publice de asistență socială și a structurii orientative de personal, cu modificările ulterioare;

— Hotărârea Guvernului nr. 49/2011 pentru aprobarea Metodologiei-cadru privind prevenirea și intervenția în echipă multidisciplinară și în rețea în situațiile de violență asupra copilului și de violență în familie și a Metodologiei de intervenție multidisciplinară și interinstituțională privind copiii exploatați și aflați în situații de risc de exploatare prin muncă, copiii victime ale traficului de persoane, precum și copiii români migranți victime ale altor forme de violență pe teritoriul altor state;

— Hotărârea Guvernului nr. 118/2014 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a prevederilor Legii nr. 197/2012 privind asigurarea calității în domeniul serviciilor sociale, cu modificările și completările ulterioare;

— Hotărârea Guvernului nr. 867/2015 pentru aprobarea Nomenclatorului serviciilor sociale, precum și a regulamentelor-cadru de organizare și funcționare a serviciilor sociale, cu modificările și completările ulterioare;

— Hotărârea Guvernului nr. 426/2020 privind aprobarea standardelor de cost pentru serviciile sociale;

— Hotărârea Guvernului nr. 177/2016 privind organizarea și funcționarea Agenției Naționale pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați, cu modificările ulterioare;

— Hotărârea Guvernului nr. 460/2011 privind organizarea și funcționarea Agenției Naționale împotriva Traficului de Persoane, cu modificările și completările ulterioare;

— Hotărârea Guvernului nr. 861/2018 pentru aprobarea Strategiei naționale împotriva traficului de persoane pentru perioada 2018—2022 și a Planului național de acțiune 2018—2020 pentru implementarea Strategiei naționale împotriva traficului de persoane pentru perioada 2018—2022;

— Hotărârea Guvernului nr. 299/2003 pentru aprobarea Regulamentului de aplicare a dispozițiilor Legii nr. 678/2001 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane;

— Hotărârea Guvernului nr. 889/2016 privind aprobarea Strategiei naționale pentru sănătatea mintală a copilului și adolescentului 2016—2020;

— Ordinul ministrului muncii și justiției sociale nr. 28/2019 privind aprobarea standardelor minime de calitate pentru acreditarea serviciilor sociale destinate prevenirii și combaterii violenței domestice;

— Ordinul ministrului muncii și justiției sociale nr. 2.524/2018 privind aprobarea Metodologiei privind modalitatea de participare la programele speciale de consiliere psihologică, organizate de către serviciile de specialitate publice sau private;

— Ordinul ministrului afacerilor interne și al ministrului muncii și justiției sociale nr. 146/2.578/2018 privind modalitatea de gestionare a cazurilor de violență domestică de către polițiști;

— Ordinul ministrului muncii și justiției sociale nr. 2.525/2018 privind aprobarea Procedurii pentru intervenția de urgență în cazurile de violență domestică;

— Ordinul ministrului muncii, familiei, protecției sociale și persoanelor vârstnice nr. 1.875/2016*) privind aprobarea Regulamentului privind organizarea și funcționarea Agenției Naționale pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați;

— Ordinul ministrului muncii și justiției sociale nr. 29/2019 pentru aprobarea standardelor minime de calitate pentru acreditarea serviciilor sociale destinate persoanelor vârstnice, persoanelor fără adăpost, tinerilor care au părăsit sistemul de protecție a copilului și altor categorii de persoane adulte aflate în dificultate, precum și a serviciilor acordate în comunitate, serviciilor acordate în sistem integrat și cantinele sociale;

— Strategia privind reducerea fenomenului de violență în unitățile de învățământ preuniversitar, aprobată prin Ordinul ministrului educației, cercetării și tineretului nr. 1.409/2007**);

— Protocolul de colaborare privind prevenirea și combaterea delincvenței juvenile în incinta și în zona adiacentă unităților de învățământ preuniversitar, încheiat între Ministerul Educației Naționale și Ministerul Afacerilor Interne — IGPR;

— Planul național comun de acțiune (PNCA) pentru creșterea gradului de siguranță a elevilor și a personalului didactic și prevenirea delincvenței juvenile în incinta și în zonele adiacente unităților de învățământ preuniversitar, încheiat între Ministerul Educației Naționale, Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice și Ministerul Afacerilor Interne;

— Ordinul ministrului educației naționale nr. 3.141/2019 privind înființarea, organizarea și funcționarea Comisiei Naționale pentru Desegregare și Incluziune Educațională, cu modificările ulterioare;

— Legea educației naționale nr. 1/2011, cu modificările și completările ulterioare;

— Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 4.343/2020 privind aprobarea Normelor metodologice de aplicare a prevederilor art. 7 alin. (1¹), ale art. 56¹ și ale pct. 6¹ din anexa la Legea educației naționale nr. 1/2011, privind violența psihologică — bullying.

SECȚIUNEA a 5-a

Principii și valori fundamentale

Fiecare măsură cuprinsă în prezenta strategie și în planul de acțiune se circumscrie următoarelor principii:

a) principiul respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului — toate activitățile desfășurate de instituțiile statului, organizațiile neguvernamentale și alte structuri ale societății civile pentru prevenirea și combaterea violenței sexuale se desfășoară cu respectarea prevederilor convențiilor și tratatelor internaționale privind drepturile și libertățile fundamentale ale omului, la care România este parte;

b) principiul respectării și promovării cu prioritate a interesului superior al copilului — interesul superior al copilului va prevala în toate demersurile și deciziile care privesc copiii, întreprinse de autoritățile publice și organismele implicate în realizarea obiectivelor prezentei strategii;

c) principiul nediscriminării și egalității de șanse și de tratament între femei și bărbați — impune actorilor care gestionează cazurile de violență sexuală adoptarea unui comportament corect, imparțial și nediscriminatoriu, fără deosebire de rasă, sex, religie, naționalitate, apartenență politică, avere sau origine socială, față de toți cetățenii;

d) principiul intervenției imediate și al celerității în instrumentarea cazurilor de violență sexuală;

e) principiul prevenirii săvârșirii actelor de violență sexuală, atât în ceea ce privește primul act de violență sexuală, cât și, în special, recidiva (caracterul repetabil);

f) principiul securizării și protecției victimei — garantează intervenția, în limita cadrului legal, prin acțiuni care să asigure inclusiv protecția fizică a victimei și centrarea pe nevoile sale și implicarea activă a acesteia în toate deciziile ce o privesc;

g) principiul responsabilizării agresorului pentru propria reabilitare și reinserție socială în vederea promovării unor relații sociale pozitive bazate pe comportament nonviolent și acceptarea diversității;

*) Nerepublicat în Monitorul Oficial al României, Partea I.

***) Nerepublicat în Monitorul Oficial al României, Partea I.

h) principiul subsidiarității, potrivit căruia în situația în care persoana sau familia nu își poate asigura integral nevoile sociale trebuie să intervină colectivitatea locală și structurile ei asociative și, doar în mod complementar, statul;

i) principiul proximității, potrivit căruia serviciile sunt organizate cât mai aproape de victimă/agresor, pentru facilitarea accesului și menținerea beneficiarului cât mai mult posibil în propriul mediu de viață;

j) principiul prevenirii revictimizării, prin limitarea interviurilor repetate solicitate de către autoritățile competente, care pot genera pentru victimă retrăirea traumei și dezechilibrul emoțional;

k) principiul finanțării adecvate și utilizării responsabile a resurselor financiare alocate pentru implementarea măsurilor identificate pentru atingerea obiectivelor de reducere a violenței sexuale;

l) principiul abordării integrate — presupune coordonarea și cooperarea între toate instituțiile implicate; practicile și procedurile în domeniul prevenirii, monitorizării și combaterii violenței sexuale, precum și cele de implementare a măsurilor de asistență socială vor avea la bază o viziune și o concepție unitară, cu accent pe parteneriat și colaborarea în rețea;

m) principiul parteneriatului public-privat, care recunoaște importanța implicării societății civile în activitățile concrete de implementare a măsurilor de prevenire și combatere a violenței sexuale și încurajarea autorităților publice locale în cooptarea serviciilor de asistență și sprijin acordate de organizații neguvernamentale;

n) principiul responsabilității — presupune obligația instituțiilor responsabile cu îndeplinirea activităților subsumate realizării obiectivelor prevăzute de strategie, precum și a instituțiilor partenere de a îndeplini în cea mai bună manieră posibilă sarcinile stabilite;

o) principiul confidențialității — activitățile proprii vor fi date publicității numai în condițiile prevăzute de lege, astfel încât să nu pericliteze bunul mers și finalitatea acestora și nici drepturile și libertățile persoanelor implicate.

SECȚIUNEA a 6-a

Mesaje-cheie

1. Violența sexuală este recunoscută ca fiind, în principal, o gravă încălcare a drepturilor fundamentale femeii care poate îmbrăca o varietate de forme. De asemenea, băieții și bărbații pot fi victime ale acestei forme de violență.

2. Consimțământul este cel care face diferența între contactul sexual voluntar și abuzul sexual în sensul legii. Consimțământul trebuie să fie exprimat liber, neechivoc, verbal sau prin comportamente care nu lasă loc interpretărilor. Consimțământul nu poate fi exprimat de către o persoană incapabilă; de asemenea, acesta poate fi influențat sau viciat atunci când persoana se află într-o relație de încredere, putere, autoritate sau de dependență față de persoana care exercită abuzul.

3. Violența sexuală nu este un fenomen rar întâlnit.

4. Femeile și fetele sunt principalele ținte ale abuzului sexual, totodată, mulți bărbați și băieți fiind și ei afectați de violență sexuală și victimizați, în special înainte de adolescență.

5. Violența sexuală este comisă de cele mai multe ori de către persoane cunoscute victimei, atât în cazul copiilor (în majoritatea cazurilor, făptuitorii sunt atât membri ai familiei/rude/afini, cât și alți minori), precum și în cazul adulților (făptuitorii sunt în primul rând cunoscuți sau actuali sau foști soți/parteneri).

6. Violul marital este un fenomen trecut sub tăcere, greu de acceptat de către victime din cauza relației emoțional-afective cu agresorul.

7. Abuzul sexual suferit în copilărie este dezvăluit foarte rar familiei și prietenilor în timpul copilăriei (în doar o treime din cazuri) și foarte puține cazuri sunt raportate autorităților.

8. Nu există un profil tipic al unui autor al agresiunii sexuale. Infrațiunea sexuală este o problemă complexă ale cărei cauze sunt multifactoriale. Oamenii care comit astfel de fapte fac acest lucru din diverse motive.

9. Chiar dacă unele caracteristici personale sau legate de mediu ar putea face o persoană mai vulnerabilă la agresiuni sexuale, victimele nu sunt responsabile de a fi vizate și nu trebuie să fie învinovățite. Responsabilitatea pentru agresiune sexuală revine întotdeauna făptuitorului.

10. Violența sexuală este o problemă sistemică, o consecință a inegalităților istorice dintre bărbați și femei și un fenomen social. De asemenea, agresiunea sexuală determină costuri economice și sociale majore, fiind un fenomen care privește populația în ansamblu.

11. Materialele pornografice sunt ușor accesibile online și promovează în mare parte atitudini și comportamente misogine și agresive, care nu sunt neutralizate și combătute prin accesul tinerilor la informații în școli.

12. Violența sexuală are numeroase consecințe care pot dura o viață întreagă și pot influența generații, cu efecte adverse grave asupra sănătății, educației, ocupării forței de muncă, criminalității și bunăstării economice a persoanelor, familiilor, comunităților și societăților.

13. Femeile și fetele victime ale violenței sexuale nu trebuie să fie sub nicio formă învinovățite și supuse stigmatizării și/sau revictimizării. Educarea, din primii ani de viață ai băieților și pe parcursul vieții bărbaților, trebuie să fie orientată pe cultivarea noțiunilor de respect reciproc, parteneriat și egalitate de șanse între femei și bărbați.

14. Schimbarea societală se poate realiza treptat, prin educație și prin dezvoltarea unor programe de reabilitare, consiliere psihologică, grupuri de terapie pentru potențiali agresori sexuali etc., ca alternativă viabilă față de accentuarea măsurilor punitive și privative de libertate.

CAPITOLUL II

Priorități, politici și cadrul juridic existent

SECȚIUNEA 1

Politici publice existente

Promovarea principiului egalității de șanse între femei și bărbați și prevenirea și combaterea violenței domestice și de gen reprezintă o preocupare actuală și continuă a Guvernului României care se reflectă în măsurile efective prevăzute în prezent în strategiile aflate în vigoare.

Astfel, la nivel guvernamental este asumat faptul că nu sunt suficiente doar legiferarea și armonizarea cu prevederile Convenției de la Istanbul și că nu pot fi înregistrate rezultate reale, în absența unor proceduri specifice și coerente de intervenție pentru diferite categorii de specialiști, care trebuie să fie dublate, în mod necesar, de formare profesională continuă adecvată și articulată potrivit noilor prevederi legale și de o susținere financiară adecvată pentru implementarea tuturor măsurilor.

• Hotărârea Guvernului nr. 365/2018

Strategia națională privind promovarea egalității de șanse și de tratament între femei și bărbați și prevenirea și combaterea violenței domestice și a Planului operațional pentru implementarea Strategiei naționale privind promovarea egalității de șanse și de tratament între femei și bărbați și prevenirea și combaterea violenței domestice este un document de politică publică care reglementează pentru perioada 2018—2021, în

domeniul egalității de șanse și de tratament între femei și bărbați, următoarele arii de intervenție: educația, piața muncii, sănătate, participarea echilibrată a femeilor și bărbaților la procesul de decizie, abordarea integratoare de gen. În ceea ce privește domeniul prevenirii și combaterii violenței domestice stabilește direcțiile majore de acțiune în sprijinul îmbunătățirii situației victimelor, precum și măsuri destinate să reducă sau să contribuie la diminuarea actelor de violență domestică, să atenueze sentimentul de insecuritate al victimei, precum și să reducă riscul recidivei și facilitarea reintegrării sociale a persoanelor care au comis infracțiuni de violență domestică.

- Hotărârea Guvernului nr. 1.113/2014 privind aprobarea Strategiei naționale pentru protecția și promovarea drepturilor copilului pentru perioada 2014—2020 și a Planului operațional pentru implementarea Strategiei naționale pentru protecția și promovarea drepturilor copilului 2014—2016 vizează promovarea investiției în dezvoltarea și bunăstarea copiilor, pe baza unei abordări holistice și integrate adoptate de toate instituțiile și autoritățile publice, urmărind să asigure astfel respectarea drepturilor copiilor, acoperirea nevoilor lor și accesul universal la serviciile destinate lor. Această strategie cuprinde o serie de obiective, printre care acela de a asigura accesul tuturor copiilor la servicii de calitate, de a angaja fonduri și a furniza un pachet minim de servicii și beneficii pentru toți copiii, în special pentru cei aflați în situații vulnerabile, de a preveni și combate toate formele de violență și de a crește participarea copiilor la procesul de luare a deciziilor.

- Hotărârea Guvernului nr. 779/2015 pentru aprobarea Strategiei naționale de ordine și siguranță publică 2015—2020 urmărește eficientizarea sistemului de ordine publică și siguranță printr-o abordare proactivă, orientată către nevoile de securitate în serviciul cetățeanului, precum și prin asigurarea unui mediu caracterizat prin ordine, libertate și justiție. Acest document programatic este centrat pe perfecționarea și aplicarea riguroasă a cadrului normativ, menținerea unui grad ridicat de profesionalizare a personalului și consolidarea instituțională a structurilor cu atribuții în domeniul specific, în scopul reducerii costurilor și creșterii gradului de performanță în prevenirea și combaterea fenomenului infracțional, precum și pe creșterea gradului de implicare a societății civile în prevenirea și combaterea fenomenului criminalității. În acest scop, Strategia națională propune soluții menite să eficientizeze măsurile pentru protejarea economiei naționale împotriva infiltrărilor de natură infracțională, a spațiului cibernetic, pentru creșterea nivelului de securitate al cetățenilor, precum și pentru securizarea frontierelor, inclusiv a celor externe Uniunii Europene.

- Hotărârea Guvernului nr. 460/2011, cu modificările și completările ulterioare

- Hotărârea Guvernului nr. 861/2018

- Hotărârea Guvernului nr. 317/2016 privind aprobarea Strategiei educației și formării profesionale din România pentru perioada 2016—2020 propune o abordare coerentă a formării profesionale inițiale și a formării profesionale continue, care să conducă la dezvoltarea unui sistem de formare profesională accesibil, atractiv, competitiv și relevant pentru cerințele pieței muncii. Strategia abordează în mod integrat educația și formarea profesională inițială și continuă.

- Hotărârea Guvernului nr. 418/2015 privind aprobarea Strategiei naționale de învățare pe tot parcursul vieții 2015—2020, document ce reflectă și transpune în viziune, respectiv în obiective și direcții de acțiune conceptul modern de învățare neîntreruptă, oricând și oriunde. Viziunea strategică privind învățarea pe tot parcursul vieții în România constă în a oferi tuturor persoanelor, pe întreaga durată a vieții acestora,

oportunitatea de a participa la viața economică, socială și civică și de a le permite să își exploateze potențialul personal.

- Hotărârea Guvernului nr. 430/2020 privind aprobarea Strategiei naționale de reintegrare socială a persoanelor private de libertate 2020—2024.

SECȚIUNEA a 2-a

Definirea problemei

Violența sexuală este o problemă care afectează persoane minore și adulte, în special de gen feminin, familii, comunități și instituții. Dată fiind complexitatea ei, acest tip de violență este abordată cel mai eficient în momentul în care mai multe sectoare, organizații și discipline conlucrează în identificarea și conceperea unor strategii care să poată contracara această gravă violare a drepturilor fundamentale ale omului.

În acest context, toți actorii implicați în dezvoltarea acestei strategii trebuie să agreeze, potrivit conceptului de SINERGIE, un set comun de principii orientative și să conștientizeze că violența sexuală și de gen este o gravă încălcare a drepturilor fundamentale ale omului și în special ale fetelor și femeilor.

Problematika complexă din domeniul prevenirii și combaterii violenței sexuale poate fi concentrată pe o serie de direcții de acțiune necesare, atât pe direcția îmbunătățirii și consolidării cadrului legal aplicabil în domeniu, cât și pe reglementarea unor măsuri adecvate de sprijin și protecție pentru victime, dar și a măsurilor necesare pentru prevenirea violenței sexuale și a recidivei, inclusiv a măsurilor orientate pe intervenție în cazul agresorilor.

Dezvoltarea cadrului legal trebuie să fie dublată de formarea și pregătirea necesară și adaptată pentru intervenția diferitelor categorii de specialiști.

De asemenea, una dintre problemele constante este nivelul scăzut de încredere în capacitatea de intervenție a organelor de poliție, de exemplu, nivel scăzut de raportare a faptelor de violență domestică și sexuală, retragerea plângerilor.

Totodată, victimele violenței sexuale necesită servicii de sănătate cuprinzătoare, sensibile la gen, pentru a face față consecințelor fizice și psihice ale experienței lor și pentru a le facilita și ajuta recuperarea după un eveniment traumatic.

Tipurile de servicii care sunt necesare includ testarea sarcinii, prevenirea sarcinii, serviciile de avort, testarea pentru ITS și/sau profilaxia, tratamentul leziunilor și consiliere psihosocială.

Pe lângă furnizarea de îngrijiri medicale imediate, sectorul sănătății poate acționa ca un punct de referință important pentru alte servicii de care victima poate avea nevoie mai târziu, de exemplu, asistență socială și asistență juridică.

Consecințele violenței sexuale asupra sănătății sunt numeroase și variate și includ efecte fizice și psihologice, atât pe termen scurt, cât și pe termen lung. Abuzul sexual poate avea efecte psihologice devastatoare pe termen lung, influențând și modificând radical întregul curs de viață al unei persoane.

Persoanele care au suferit agresiuni sexuale pot prezenta o serie de leziuni fizice, genitale și nongenitale sau, în cazuri extreme, deces. Mortalitatea poate rezulta fie din actul de violență în sine, fie din acte de răscumpărare, de exemplu, crimele de „onoare” sau ca pedeapsă pentru raportarea infracțiunii sau din suicid.

În plus, victimele violenței prezintă un risc crescut de: sarcină nedorită, avort nesigur, ITS, inclusiv HIV/SIDA, disfuncție sexuală, infertilitate, durere pelviană și boală inflamatorie pelviană, infecții ale tractului urinar, sindrom PTSD.

La fel cum nu există o victimă tipică, nu există o reacție tipică la experiența violenței sexuale; efectele psihologice variază considerabil de la persoană la persoană. În general vorbind, cu

toate acestea, ar trebui să fie suspectat abuz sexual la persoanele care prezintă, în special în mod repetat, următoarele probleme de sănătate: sindromul traumatismelor de viol, tulburare de stres posttraumatică, depresie, fobii sociale, în special la victimele violului conjugal sau de întâlnire, anxietate, consum crescut de substanțe sau abuz, comportament suicidar.

Pe termen lung, victimele se pot plânge de dureri de cap cronice, oboseală, tulburări de somn, coșmaruri, amintiri negative, greață recurentă, tulburări de alimentație, dureri menstruale, dificultăți sexuale.

La adulții victimele/supraviețuitori ai abuzului sexual suferit în copilărie, simptomele sunt adesea o extensie a celor întâlnite la copii și pot include: depresie, anxietate, stres posttraumatic, distorsiuni cognitive, stres emoțional exteriorizat, dificultăți interpersonale, inclusiv probleme sexuale.

În mod corelativ celor patru categorii de consecințe intersecționale, respectiv sănătate, psihosocial, siguranță/securitate și cadrul legal/justiție, răspunsul la violența sexuală trebuie să se concentreze pe acțiuni concrete care să vizeze în principal:

- a) dezvoltarea activităților de educație timpurie și de creștere a nivelului de răspuns și atitudine civică la nivelul comunității;
- b) stabilirea unor mecanisme de monitorizare și raportare a violenței sexuale;
- c) includerea unor prevederi referitoare la interzicerea și sancționarea hărțuirii sexuale în regulamentele interne de funcționare a instituțiilor publice și private, inclusiv pentru elaborare unor protocoale pentru gestionarea sesizărilor de hărțuire sexuală la locul de muncă și în unitățile de învățământ;
- d) dezvoltarea unui sistem de servicii care să răspundă nevoilor medicale/de sănătate ale victimelor/supraviețuitorilor;
- e) dezvoltarea unui sistem de servicii care să răspundă nevoilor psihosociale ale victimelor/supraviețuitorilor;
- f) dezvoltarea unui sistem de servicii care să răspundă nevoilor de siguranță/securitate a victimelor/supraviețuitorilor;
- g) stabilirea unui răspuns coordonat la nivelul cadrului juridic/legal;
- h) identificarea rolurilor și responsabilităților altor potențiali actori;
- i) dezvoltarea unui plan de lucru/asistență cu agresorii.

Totodată, analiza activităților preventive derulate în anii anteriori, cu privire la fenomenul traficului de persoane, precum și tendințele actuale ale acestei forme de criminalitate impun continuarea politicilor publice de prevenire a traficului de persoane, urmărindu-se în acest sens o eficientizare cât mai crescută a eforturilor antitrafic din România.

Activitatea de prevenire a traficului de persoane urmărește acoperirea unui spectru larg din punctul de vedere al formelor de manifestare a acestui fenomen, care poate cuprinde exploatare sexuală, exploatare prin muncă, obligarea la cerșetorie și atragerea de noi parteneri, elementul de unitate și de coerență fiind reprezentat de concentrarea mesajului pe riscurile și implicațiile asociate traficului de persoane. În egală măsură, acțiunile preventive vizează descurajarea și reducerea cererii care favorizează traficul de persoane.

Activitățile de prevenire a traficului de persoane sunt adaptate atât specificului local și regional al traficului, cât și al diverselor tipuri de exploatare, ținând cont în permanență de particularitățile grupurilor-țintă, destinate ale mesajului antitrafic, cu accent pe categorii vulnerabile, publicul larg, persoane care intră/pot intra în contact cu victime/potențiale victime ale traficului de persoane etc.

De asemenea, concepția strategică abordată în domeniul prevenirii traficului de persoane urmărește și transpunerea într-o măsură cât mai mare în eforturile antitrafic din România a abordării generale de la nivel internațional și european, propunându-și totodată să corespundă și nevoilor de intervenție identificate prin intermediul diferitelor documente strategice naționale.

CAPITOLUL III

Direcții strategice de acțiune

DS1 Informarea și pregătirea membrilor comunităților și a partenerilor sociali în scopul realizării prevenirii primare prin sprijinirea educației la toate nivelurile, a evenimentelor de informare, a instruirilor/formărilor continue specifice, dezvoltarea inițiativelor Uniunii Europene, facilitarea informării prin mijloace inovative, inclusiv prin mijloace electronice și utilizarea resurselor mass-media

DS2 Pregătirea și instruirea reprezentanților administrației publice centrale și locale, a tuturor profesioniștilor cu atribuții în domeniu în scopul întăririi capacității instituționale și a capacității de intervenție pentru realizarea prevenirii secundare și terțiare și a măsurilor de sprijin și protecție pentru victimele violenței sexuale. Includerea acestui subiect în strategiile și programele de dezvoltare regională, județeană și locală

DS3 Întărirea colaborării și consolidarea parteneriatelor interinstituționale în scopul abordării integrate și formulării unui răspuns adecvat la problematica violenței sexuale prin diferite mijloace, inclusiv prin elaborarea și implementarea în parteneriat a unor acțiuni și/sau programe/proiecte specifice

DS4 Promovarea perspectivei de gen la toate nivelurile și în toate tipurile de intervenții în abordarea violenței sexuale ca formă a violenței de gen, includerea unor măsuri concrete în strategiile județene și locale

DS5 Cunoașterea și cuantificarea reală a fenomenului violenței sexuale (date statistice relevante și actualizate, analize, studii, cercetări sociologice, studii psihologice, studii și lucrări de criminologie/criminalistică), identificarea și preluarea exemplelor de bună practică din alte state și dezvoltarea cooperării bilaterale/multilaterale în vederea realizării transferului de know-how

DS6 Îmbunătățirea capacității de monitorizare/evaluare/raportare a Strategiei naționale pentru prevenirea și combaterea violenței sexuale „SINERGIE” 2021—2030

CAPITOLUL IV

Obiective specifice

OS I. Prevenire primară — acțiunile și mijloacele care vizează împiedicarea apariției manifestărilor de violență sexuală (în general prin intermediul acțiunilor educative și de informare a copiilor, fetelor/femeilor, băieților/bărbaților). Prevenirea primară are ca scop împiedicarea apariției cazurilor de violență sexuală în cadrul familiei sau în afara acesteia. Se adresează populației generale de regulă, sub formă de măsuri de informare-educare-comunicare, urmărind sensibilizarea copiilor, părinților/familiiilor, femeilor și bărbaților, profesioniștilor cu atribuții în domeniu și publicului larg. În acest sens, la nivelul prevenirii primare, un rol important revine serviciilor publice de asistență comunitară, denumite în continuare SAC.

1. Derularea anuală de activități de educație parentală organizate de către echipele intersectoriale locale pentru prevenirea și combaterea violenței asupra copilului și a violenței domestice, denumite în continuare EIL.

2. Elaborarea și implementarea unor proceduri de lucru și ghiduri de bune practici în prevenirea abuzului sexual asupra copiilor în familie și în comunitate

3. Îmbunătățirea competențelor cadrelor didactice din învățământul primar, gimnazial, liceal și tehnic și profesional, abordarea violenței sexuale și violenței domestice

4. Formarea continuă pentru toate categoriile de profesioniști relevante: cadre didactice, medici, psihologi, polițiști, judecători, procurori, asistenți sociali etc., precum și a reprezentanților ONG-urilor care activează în domeniu, pe tema prevenirii și combaterii violenței sexuale în toate formele sale, inclusiv a faptelor săvârșite în mediul cibernetic

5. Elaborarea și aprobarea unui conținut educațional obligatoriu pentru învățământul de masă la toate nivelurile, adaptat în funcție de vârstă, pe tema prevenirea și combaterea abuzurilor sexuale de orice tip și din orice mediu, inclusiv online. Implementarea acestui conținut în cadrul unei noi materii sau prin integrarea în materii existente

Obiective de învățare minime, adaptate pe vârste: recunoașterea comportamentelor sexuale neadecvate, de la atingeri nedorite la expunerea la pornografie, cum luăm atitudine și modalități de raportare

6. Informarea și instruirea elevilor și părinților în scopul conștientizării necesității educării în scopul prevenirii și combaterii abuzurilor sexuale de orice tip și din orice mediu: unitate de învățământ, familie/familie extinsă, comunitate, societate

7. Informarea și educarea adulților în scopul prevenirii și combaterii abuzurilor sexuale de orice tip și din orice mediu: loc de muncă, familie/familie extinsă, comunitate, societate, inclusiv prevenirea recidivelor în cazurile de viol

8. Înființarea unor cluburi de înputernicire a fetelor și băieților — CIFB — pe lângă unitățile de învățământ, cu activități centrate pe: dezvoltarea personală, cunoașterea drepturilor, mentorat, modele de viață, tehnici de autoapărare

9. Derularea unor campanii locale și naționale de prevenire a traficului de persoane și a turismului sexual, cu implicarea autorităților locale, societății civile și, inclusiv, a reprezentanților poliției

10. Derularea de acțiuni anuale de informare și conștientizare pe tema prevenirii și combaterii violenței sexuale adresate jurnaliștilor, bloggerilor și vloggerilor a căror activitate are impact asupra copiilor/adolescenților

11. Campanii de informare a persoanelor migrante/refugiate privind legislația din România — dreptul la siguranță și integritate corporală, servicii de suport și modalități de raportare în caz de abuz

OS II. Prevenire secundară — măsuri menite să diminueze evoluția negativă/creșterea cazurilor de violență sexuală și să prevină recidiva. Prevenirea secundară are ca scop identificarea timpurie a factorilor de risc pentru violența sexuală, în general acțiuni de consiliere a copiilor, fetelor/femeilor și agresorilor și prevenirea dezvoltării ulterioare a situațiilor de acest gen. Acest tip de prevenire are ca țintă grupele vulnerabile, cu risc crescut, de exemplu, copiii cu dizabilități și părinții acestora, copiii din serviciile sociale rezidențiale și din internatele școlare, copiii străzii, copii din familii aflate în risc de sărăcie, mame minore, copii cetățeni străini neacompaniați pe teritoriul României etc. Prevenirea secundară este benefică pentru aceste grupuri, prin impactul imediat și prin consecințele pe termen lung — reducerea posibilității de apariție a tulburărilor de comportament, reducerea riscurilor de maltratare și delincvență. În prevenirea secundară activitățile sunt menite să prevină dezmembrarea și

disfuncțiile în rândul familiilor vulnerabile. În acest sens, la nivelul prevenirii secundare, un rol important revine serviciilor publice de asistență comunitară.

1. Derularea unor campanii locale și naționale privind serviciile de sprijin pentru combaterea violenței sexuale, adresate grupurilor vulnerabile, cu posibilitatea de accesare a serviciilor

2. Analiza cadrului legislativ actual din perspectiva necesității asigurării siguranței în mediul online și a unui răspuns ferm pentru combaterea pornografiei, pornografiei din răzbunare, hărțuirii/șantajului privind difuzarea unor materiale cu conținut sexual

3. Formarea profesională continuă a specialiștilor din unitățile sanitare și din cadrul serviciilor de medicină legală

4. Analiza privind necesitatea înființării unor servicii/compartimente de tip cyber patrol la nivelul poliției naționale

5. Derularea unor activități de informare a copiilor, tinerilor și părinților privind gestionarea pericolelor în legătură cu accesarea platformelor de socializare online

6. Întărirea gradului de aplicare și respectare a politicilor interne la nivelul angajatorilor cuprinzând măsuri de prevenire, combatere și sesizare a faptelor de hărțuire sexuală/abuz la locul de muncă

7. Marcarea Zilei internaționale împotriva violenței domestice — 25 noiembrie

8. Marcarea celor 16 zile de activism care urmează zilei de 25 noiembrie

9. Derularea de campanii de conștientizare în rândul polițiștilor și personalului din serviciile sociale de la nivelul autorităților locale, cu privire la vulnerabilitatea migranților

10. Completarea cadrului legislativ special în sensul reglementării posibilității obținerii de daune morale prin intermediul compensațiilor financiare acordate de la bugetul de stat și pentru daunele morale provocate victimelor infracțiunilor de viol/agresiune sexuală/raport sexual cu un minor/trafic de persoane etc.

11. Analiza privind acțiunile și măsurile necesare în vederea alinierii la inițiativele Comisiei Europene privind armonizarea răspunsului la unele forme specifice de violență bazată pe gen [în conformitate cu art. 83 alin. (1) din Tratatul de funcționare al Uniunii Europene, așa-numitele Eurocrimes și/sau la măsurile suplimentare pentru prevenirea și combaterea unor forme specifice de violență bazată pe gen, inclusiv pentru hărțuire sexuală și abuz împotriva femeilor]

OS III. Prevenire terțiară/Măsuri de combatere a violenței sexuale — măsurile ce au drept scop combaterea violenței sexuale și limitarea fenomenului. Prevenirea terțiară are ca scop reducerea posibilităților de repetare a situației de violență sexuală și a consecințelor acesteia, care de regulă sunt pe termen lung. Programele constau în tratamentul efectiv, medical și de reabilitare, cu scopul diminuării efectelor violenței, precum și în estimarea gradului de risc sau siguranță pentru a confirma condițiile de securitate în care trăiește copilul. Prevenirea revictimizării prin acțiunea profesioniștilor implicați în soluționarea cazului reprezintă o altă activitate de prevenire terțiară.

1. Instituirea unui sistem național de monitorizare a tuturor formelor de violență sexuală

2. Crearea și funcționarea unor centre de criză/servicii integrate de sprijin pentru situațiile de violență sexuală, inclusiv prin sprijinirea și finanțarea mediului ONG la nivel local pentru funcționarea unor centre de sprijin în cazul violenței sexuale

3. Educarea tinerilor delincvenți, adulților agresori/condamnați pentru infracțiuni de natură sexuală, prin programe terapeutice specifice, inclusiv în vederea prevenirii recidivelor în cazurile de viol

4. Întărirea capacității serviciilor de sprijin pentru victimele infracțiunilor din cadrul Direcției generale de asistență socială și protecția copilului (DGASPC), care acordă sprijin victimelor infracțiunilor

5. Furnizarea de sprijin psihologic adecvat pentru victimele violenței sexuale prin intermediul unor programe de dezvoltare personală și identificarea unor modalități de facilitare a suportării costurilor psihoterapiei, cel puțin pentru un număr de ședințe, pentru victimele violenței sexuale

6. Informare, orientare și sprijin pentru victimele violenței sexuale, inclusiv victimele traficului de persoane prin intermediul liniei naționale telefonice, gratuite, cu număr unic 0800-500-333, cu program non-stop și identificarea de noi oportunități privind înființarea unei linii naționale telefonice, gratuite, destinate problematicii violenței sexuale

7. Identificarea unor exemple de bună practică în scopul îmbunătățirii capacității instituționale privind colectarea, centralizarea și gestionarea datelor din Registrul național automatizat cu privire la persoanele care au comis infracțiuni sexuale, de exploatare a unor persoane sau asupra minorilor

8. Realizarea unei analize în vederea determinării celor mai frecvente cauze care înlătură răspunderea penală a făptuitorilor din perspectiva dosarelor care implică infracțiuni de natură sexuală, respectiv viol, hărțuire sexuală etc., în care s-a stabilit neînceperea urmăririi penale la nivel de parchet, respectiv achitarea în instanță

9. Îmbunătățirea colectării de date, dezagregate pe sex și vârstă, respectiv relația cu agresorul, cu privire la plângerile depuse pentru toate formele violenței sexuale, cum ar fi: hărțuirea sexuală la locul de muncă, în școală și stradală, violență cibernetică, pentru toate categoriile de vârstă, inclusiv date despre soluționarea plângerii

10. Realizarea unui studiu național privind prevalența formelor de violență sexuală în rândul populației

11. Introducerea unor măsuri de prevenire și combatere a violenței sexuale în cadrul programelor de interes național în domeniul prevenirii și combaterii violenței domestice

OS IV. Capacitate instituțională și infrastructură socială

1. Îmbunătățirea mijloacelor de identificare a agresorilor și de sancționare, prin acțiuni de formare continuă privind specificul traficului de persoane, respectiv al violenței sexuale pentru polițiști, inclusiv operatorii 112 și poliția locală, procurorii și judecători

2. Elaborarea unui program de formare pentru echipe mobile care asigură intervenția de urgență în situațiile de violență domestică și pentru specialiștii din cadrul serviciilor sociale destinate victimelor violenței domestice

3. Derularea unui program de formare pentru specialiștii compartimentelor specializate de violență domestică de la nivelul DGASPC care intervin în situațiile de violență și pentru EIL

4. Întărirea capacității și eficientizarea organismelor interinstituționale COJES/CONES/Comitet interministerial pentru prevenirea și combaterea violenței domestice

5. Crearea de structuri specializate în cadrul parchetului și poliției, dotarea lor cu instrumente necesare și elaborarea unor proceduri metodologice de intervenție rapidă, cu implicarea tuturor instituțiilor responsabile în gestionarea acestui tip de cauze

CAPITOLUL V

Finanțare

Activitățile prevăzute în prezenta strategie națională pentru prevenirea și combaterea violenței sexuale „SINERGIE” 2021—2030 și în Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei naționale pentru prevenirea și combaterea violenței sexuale „SINERGIE” 2021—2030 se finanțează conform prevederilor legale în vigoare din următoarele surse:

- bugetul de stat;
- bugetul local;
- fonduri externe nerambursabile;
- donatii și sponsorizări.

CAPITOLUL VI

Proceduri de monitorizare, evaluare și raportare

În conformitate cu prevederile Legii nr. 217/2003 privind prevenirea și combaterea violenței domestice, republicată, cu modificările ulterioare, și cu legislația secundară în domeniu, implementarea prezentei strategii și a Planului de acțiuni pentru implementarea Strategiei naționale pentru prevenirea și combaterea violenței sexuale „SINERGIE” 2021—2030 se va realiza în coordonarea Agenției Naționale pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați.

Monitorizarea și evaluarea implementării prezentei strategii și a Planului de acțiuni pentru implementarea Strategiei naționale pentru prevenirea și combaterea violenței sexuale „SINERGIE” 2021—2030 se vor realiza de către Agenția Națională pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați, potrivit Hotărârii Guvernului nr. 177/2016, cu modificările ulterioare.

Aceste activități se vor desfășura pe toată perioada de implementare și vor include atât colectarea, prelucrarea și analiza datelor de monitorizare, progresele înregistrate, cât și implementarea strategiei, identificarea și corectarea problemelor practice apărute în aplicarea politicilor din domeniul egalității de șanse, precum și creșterea gradului de cunoaștere, înțelegere și implementare a măsurilor privind asigurarea respectării și realizării egalității de șanse între femeii și bărbați.

Stadiul implementării strategiei va fi evaluat pe baza unor rapoarte de monitorizare elaborate anual de către Agenția Națională pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați, în urma raportărilor efectuate de către toate instituțiile cu responsabilități în domeniu. Autoritățile și instituțiile publice cu responsabilități în implementarea Planului de acțiuni pentru implementarea Strategiei naționale pentru prevenirea și combaterea violenței sexuale „SINERGIE” 2021—2030 vor elabora și vor transmite un raport anual cu privire la stadiul de îndeplinire a acțiunilor care le revin potrivit domeniilor specifice de competență.

De asemenea, evaluarea impactului strategiei se va realiza prin raportarea la indicatorii stabiliți în Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei naționale pentru prevenirea și combaterea violenței sexuale „SINERGIE” 2021—2030.

În vederea realizării măsurilor prevăzute în prezenta strategie, fiecare instituție cu atribuții în domeniu are obligația de a desemna un reprezentant, care va facilita și va asigura monitorizarea implementării strategiei la nivel intern și va asigura colaborarea cu Agenția Națională pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați și cu celelalte instituții responsabile în ceea ce privește implementarea/monitorizarea/evaluarea/raportarea strategiei.

Agenția Națională pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați, în parteneriat cu instituțiile cu atribuții în domeniu și organizațiile neguvernamentale, va asigura mediatizarea strategiei, precum și diseminarea informațiilor relevante și bunele practici identificate în domeniu.

**PLANUL DE ACȚIUNI
pentru implementarea Strategiei naționale pentru prevenirea și combaterea violenței sexuale „SINERGIE” 2021—2030**

OS I. Prevenire primară

Măsura	Termen de realizare	Responsabil	Resurse	Indicatori	Riscuri
1. Derularea anuală de activități de educație parentală organizate de către echipele intersectoriale locale pentru prevenirea și combaterea violenței asupra copilului și a violenței domestice (EIL)	2021—2030	CJ/CL de sector, monitorizare de către ANDPDCA	Finanțare de la bugetul de stat, prin bugetele instituțiilor responsabile; finanțare din bugetele locale; finanțare din fonduri externe nerambursabile; personal de specialitate din cadrul: CJ/CL de sector, ANDPDCA	— Organizarea unor grupuri de sprijin și educație parentală	Reticența părinților de a participa la grupurile de sprijin Nivel crescut de rezistență la schimbare
2. Elaborarea și implementarea unor proceduri de lucru și ghiduri de bune practici în prevenirea abuzului sexual asupra copiilor în familie și în comunitate	2021—2023	ANDPDCA, MAI, ANES, ONG, INM, MP	Finanțare de la bugetul de stat, prin bugetele instituțiilor responsabile; finanțare din fonduri externe nerambursabile; personal de specialitate din cadrul: ANDPDCA, MAI, ANES, ONG	— Proceduri de lucru elaborate — Ghiduri de bune practici elaborate	Lipsa bunelor practici
3. Îmbunătățirea competențelor cadrelor didactice din învățământul primar, gimnazial, liceal și tehnic și profesional în abordarea violenței sexuale și violenței domestice	2021—2025	ME, Colegiul Național al Psihologilor, ANES, casele corpului didactic, ONG	Finanțare de la bugetul de stat, prin bugetele instituțiilor responsabile; finanțare din fonduri externe nerambursabile; personal de specialitate din cadrul: ME, Colegiului Național al Psihologilor, ANES, caselor corpului didactic, ONG	Acțiuni privind instruirea/formarea continuă/informarea-conștientizarea cadrelor didactice din învățământul primar, gimnazial, liceal și tehnic și profesional cu privire la abordarea violenței sexuale și violenței domestice	Nivel crescut de rezistență la schimbare
4. Formarea continuă pentru toate categoriile de profesioniști relevante (cadre didactice, medici, psihologi, polițiști, judecători, procurori, asistenți sociali etc.), precum și a reprezentanților ONG-urilor care activează în domeniu, pe tema prevenirii și combaterii violenței sexuale în toate formele sale, inclusiv a faptelor săvârșite în mediul cibernetic (cadre didactice, medici, psihologi, polițiști, judecători, procurori, asistenți sociali, ONG etc.)	2021—2030	ME, ANES, MAI/IGPR, ISOP, ANITP, INM, MS, ONG, MP	Finanțare de la bugetul de stat, prin bugetele instituțiilor responsabile; finanțare din fonduri externe nerambursabile; personal de specialitate din cadrul: ME, ANES, MAI/IGPR, ISOP, ANITP, INM, MS, ONG	Număr de profesioniști care au beneficiat de formare continuă (cadre didactice, medici, psihologi, polițiști, judecători, procurori, asistenți sociali, ONG etc.)	Nivel crescut de rezistență la schimbare
5. Elaborarea și aprobarea unui conținut educațional obligatoriu pentru învățământul de masă la toate nivelurile, adaptat în funcție de vârstă, pe tema prevenirea și combaterea abuzurilor sexuale de orice tip și din	2021—2030	ME, ANES, CSM, ONG, cu implicarea unor procurori, polițiști, judecători practicieni în domeniu	Finanțare de la bugetul de stat, prin bugetele instituțiilor responsabile; personal de specialitate din cadrul: ME, ANES, CSM, ONG	Planuri-cadru, programe școlare care integrează prevenirea violenței sexuale, elaborate și aprobate de ME și introduse în învățământul de masă cu caracter obligatoriu	Nivel crescut de rezistență la schimbare

Măsura	Termen de realizare	Responsabil	Resurse	Indicatori	Riscuri
<p>orice mediu (inclusiv online). Implementarea acestui conținut în cadrul unei noi materii sau prin integrarea în materii existente</p> <p>Obiective de învățare minime (adaptate pe vârste): recunoașterea comportamentelor sexuale neadecvate (de la atingeri nedorite la expunerea la pornografie), cum luăm atitudine și modalități de raportare</p>	2021—2025	ME, unități de învățământ, IPJ, ANES, CSM, DGASPC, ONG, cu implicarea unor procurori, polițiști, judecători practicieni în domeniu	Finanțare de la bugetul de stat, prin bugetele instituțiilor responsabile; finanțare din bugetele locale; finanțare din fonduri externe nerambursabile; personal de specialitate din cadrul: ME, unități de învățământ, IPJ, ANES, CSM, DGASPC, ONG	La realizarea acestei măsuri este necesară implicarea unor procurori, polițiști, judecători practicieni în domeniu (pentru identificarea și înțelegerea pericolelor concrete care rezultă din cazuistică și expunerea unor moduri de operare și metode folosite de acest tip de agresori).	Reticența elevilor și părinților de a participa la acțiunile de informare și instruire
6. Informarea și instruirea elevilor și părinților în scopul conștientizării necesității educării în scopul prevenirii și combaterii abuzurilor sexuale de orice tip și din orice mediu: unitate de învățământ, familie/familie extinsă, comunitate, societate	Permanent	ANES, IGPR, organizații sindicale și patronale, ANP, ONG	Finanțare de la bugetul de stat, prin bugetele instituțiilor responsabile; finanțare din fonduri externe nerambursabile; personal de specialitate din cadrul: ANES, IGPR, organizațiilor sindicale și patronale, DNP, ANP, ONG	Număr de acțiuni privind informarea și instruirea adulților și părinților	Nivel crescut de rezistență la schimbare
7. Informarea și educarea adulților în scopul prevenirii și combaterii abuzurilor sexuale de orice tip și din orice mediu: loc de muncă, familie/familie extinsă, comunitate, societate, inclusiv prevenirea recidivelor în cazurile de viol	Permanent	ANES, IGPR, organizații sindicale și patronale, ANP, ONG	Finanțare de la bugetul de stat, prin bugetele instituțiilor responsabile; finanțare din fonduri externe nerambursabile; personal de specialitate din cadrul: ANES, IGPR, organizațiilor sindicale și patronale, DNP, ANP, ONG	Număr de acțiuni privind informarea și instruirea adulților	Nivel crescut de rezistență la schimbare
8. Înfățișarea unor cluburi de împuneric a fetelor și băieților (CIFB) pe lângă unitățile de învățământ, cu activități centrate pe dezvoltarea personală, cunoașterea drepturilor, mentorat, modele de viață, tehnici de autoapărare	2023—2028	ME, IGPR, ONG, universități, ANES, cu implicarea unor procurori, polițiști, judecători, practicieni în domeniu	Finanțare de la bugetul de stat, prin bugetele instituțiilor responsabile; finanțare din fonduri externe nerambursabile; personal de specialitate din cadrul: ME, IGPR, ONG, universităților, ANES	Număr de CIFB create	Nivel crescut de rezistență la schimbare
9. Derularea unor campanii locale și naționale de prevenire a traficului de persoane și a turismului sexual, cu implicarea autorităților locale, societății civile și, inclusiv, a reprezentanților poliției	Permanent	ANITP, IGPR, APL, consilii județene, MP, ONG	Finanțare de la bugetul de stat, prin bugetele instituțiilor responsabile; finanțare din bugetele locale; finanțare din fonduri externe nerambursabile; personal de specialitate din cadrul: ANITP, IGPR, MP, APL, consilierilor județene	Număr de campanii locale și naționale de prevenire a traficului de persoane Număr de autorități publice locale implicate	Nivel scăzut de implicare din partea autorităților locale
10. Derularea de acțiuni anuale de informare și conștientizare pe tema prevenirii și combaterii violenței sexuale, adresate jurnaliștilor, bloggerilor și vloggerilor a căror activitate are impact asupra copiilor/adolescenților	Permanent	ANES, CNA, IGPR, MP, ONG, asociații profesionale ale jurnaliștilor	Finanțare de la bugetul de stat, prin bugetele instituțiilor responsabile; finanțare din fonduri externe nerambursabile; personal de specialitate din cadrul: ANES, CNA, IGPR, MP, ONG, asociațiilor profesionale ale jurnaliștilor	Număr de jurnaliști implicați	Nivel crescut de rezistență la schimbare

11. Campanii de informare a persoanelor migrante/refugiate privind legislația din România — dreptul la siguranță și integritate corporală, servicii de suport și modalități de raportare în caz de abuz	Anual	ONG, APL, OIM	Finanțare de la bugetul de stat, prin bugetele instituțiilor responsabile; finanțare din bugetele locale; finanțare din fonduri externe nerambursabile; personal de specialitate din cadrul: ONG-urilor de profil, APL	Număr de persoane informate, număr de autorități publice locale implicate	Nivel scăzut de implicare din partea autorităților locale
---	-------	---------------	--	---	---

OS II. Prevenire secundară

Măsura	Termen de realizare	Responsabil	Resurse	Indicatori	Riscuri
1. Derularea unor campanii locale și naționale privind serviciile de sprijin pentru combaterea violenței sexuale, adresate grupurilor vulnerabile, cu posibilitatea de accesare a serviciilor	Permanent	APL, ANES, MAI/IGPR, MP, ANDPDCA, ANITP, ONG	Finanțare de la bugetul de stat, prin bugetele instituțiilor responsabile; finanțare din fonduri externe nerambursabile; personal de specialitate din cadrul: APL, ANES, MAI/IGPR, MP, ANDPDCA, ANITP, ONG	Număr de persoane vulnerabile informate și consiliate prin campanii derulate la nivel local și național	Reticența persoanelor vulnerabile de a participa la activități și de a accesa servicii sociale
2. Analiza cadrului legislativ actual din perspectiva necesității asigurării siguranței în mediul online și a unui răspuns ferm pentru combaterea pornografiei, pornografiei din răzbușare, hărțuirii/șantajului privind difuzarea unor materiale cu conținut sexual	2021— 2023	MAI/IGPR, ANES, MP, ONG, PICCJ, DIICOT, ANCOM	Finanțare de la bugetul de stat, prin bugetele instituțiilor responsabile; finanțare din fonduri externe nerambursabile; personal de specialitate din cadrul: MAI/IGPR, ANES, PICCJ, MP, DIICOT, ANCOM, ONG	Raport de analiză elaborat	Nivel scăzut de implicare din partea instituțiilor responsabile Nivel crescut de rezistență la schimbare
3. Formarea profesională continuă a specialiștilor din unitățile sanitare și din cadrul serviciilor de medicină legală	Permanent	MS, INML, servicii de medicină legală	Finanțare de la bugetul de stat, prin bugetele instituțiilor responsabile; finanțare din fonduri externe nerambursabile; personal de specialitate din cadrul: MS, INML, serviciilor de medicină legală	Număr de sesiuni de formare/programe de formare	Nivel crescut de rezistență la schimbare
4. Analiza privind necesitatea înființării unor servicii/compartimente de tip cyber patrol la nivelul poliției naționale	2021— 2025	MAI/IGPR, Institutul de Cercetare și Prevenire a Criminalității, MP, ANES, ANDPDCA	Finanțare de la bugetul de stat, prin bugetele instituțiilor responsabile; finanțare din fonduri externe nerambursabile; personal de specialitate din cadrul: MS, INML, serviciilor de medicină legală, MAI/IGPR, Institutului de Cercetare și Prevenire a Criminalității, MP, ANES, ANDPDCA	Constituirea unui grup de lucru Elaborarea unui document privind necesitatea înființării unor servicii/compartimente de tip cyber patrol la nivelul poliției naționale	Nivel scăzut de implicare din partea instituțiilor responsabile Nivel crescut de rezistență la schimbare

Măsura	Termen de realizare	Responsabil	Resurse	Indicatori	Riscuri
5. Derularea unor activități de informare a copiilor, tinerilor și părinților privind gestionarea pericolelor în legătură cu accesarea platformelor de socializare online	Permanent	MAI/IGPR, Institutul de Cercetare și Prevenire a Criminalității, MP, ANES, ANDPDCA, ME, ONG	Finanțare de la bugetul de stat, prin bugetele instituțiilor responsabile; finanțare din fonduri externe nerambursabile; personal de specialitate din cadrul: MAI/IGPR, Institutului de Cercetare și Prevenire a Criminalității, MP, ANES, ANDPDCA, ME, ONG	Număr de activități de informare a copiilor, tinerilor și părinților privind gestionarea pericolelor în legătură cu accesarea platformelor de socializare online	Nivel crescut de rezistență la schimbare
6. Întărirea gradului de aplicare și respectare a polițiilor interne la nivelul angajatorilor cuprinzând măsuri de prevenire, combatere și sesizare a faptelor de hărțuire sexuală/abuz la locul de muncă	Permanent	ANES, organizații sindicale și patronale, operatori economici	Finanțare de la bugetul de stat, prin bugetele instituțiilor responsabile; finanțare din fonduri externe nerambursabile; personal de specialitate din cadrul: ANES, organizațiilor sindicale și patronale, operatorilor economici	Număr de acțiuni de informare realizate la nivelul angajatorilor	Nivel crescut de rezistență la schimbare
7. Marcarea Zilei internaționale împotriva violenței domestice — 25 noiembrie	Anual	MAI/IGPR, Institutul de Cercetare și Prevenire a Criminalității, ANES, ANDPDCA, ME, ONG	Finanțare de la bugetul de stat, prin bugetele instituțiilor responsabile; personal de specialitate din cadrul: MAI/IGPR, Institutului de Cercetare și Prevenire a Criminalității, ANES, ANDPDCA, ME, ONG	Organizarea unor evenimente tematice de conștientizare a fenomenului violenței sexuale	Gradul ridicat de toleranță la violență sexuală al opiniei publice
8. Marcarea celor 16 zile de activism care urmează zilei de 25 noiembrie	Anual	MAI/IGPR, Institutul de Cercetare și Prevenire a Criminalității, ANES, ANDPDCA, ME, ONG	Finanțare de la bugetul de stat, prin bugetele instituțiilor responsabile; personal de specialitate din cadrul: MAI/IGPR, Institutului de Cercetare și Prevenire a Criminalității, ANES, ANDPDCA, ME, ONG	Organizarea unor evenimente tematice de conștientizare a fenomenului violenței sexuale	Gradul ridicat de toleranță la violență sexuală al opiniei publice
9. Derularea de campanii de conștientizare în rândul polițiștilor și personalului din serviciile sociale de la nivelul autorităților locale, cu privire la vulnerabilitatea migraților	2021—2023	IGPR, MMPS, consiliul județene, ONG	Finanțare de la bugetul de stat, prin bugetele instituțiilor responsabile; finanțare din bugetele locale; finanțare din fonduri externe nerambursabile; personal de specialitate din cadrul: IGPR, MMPS, consiliul județene, ONG	Număr de funcționari/polițiști conștientizați	Nivel scăzut de implicare din partea instituțiilor responsabile/angajaților Nivel crescut de rezistență la schimbare
10. Completarea cadrului legislativ special în sensul reglementării posibilității obținerii de daune morale prin intermediul compensațiilor financiare acordate de la bugetul de stat și pentru daunele morale provocate victimelor infracțiunilor de viol/agresiune sexuală/raport sexual cu un minor/trafic de persoane etc.	2021—2024	MJ, MAI/IGPR, ANES, ANITP, MP, ANDPDCA	Finanțare de la bugetul de stat, prin bugetele instituțiilor responsabile; finanțare din fonduri externe nerambursabile; personal de specialitate din cadrul: MJ, MAI/IGPR, ANES, ANITP, MP, ANDPDCA	Modificarea/Completarea cadrului legislativ astfel încât victimele infracțiunilor de viol/agresiune sexuală/raport sexual cu un minor/trafic de persoane etc. să poată obține compensații financiare de la bugetul de stat și pentru prejudiciul moral suferit	Nivel scăzut de implicare din partea instituțiilor responsabile Nivel crescut de rezistență la schimbare

11. Analiza privind acțiunile și măsurile necesare în vederea alinierii la inițiativele Comisiei Europene privind armonizarea răspunsului la unele forme specifice de violență bazată pe gen [în conformitate cu art. 83 alin. (1) din TFUE], așa-numitele Eurocrimes și/sau la măsurile suplimentare pentru prevenirea și combaterea unor forme specifice de violență bazată pe gen, inclusiv pentru hărțuire sexuală și abuz împotriva femeilor	2021—2026	MAI/IGPR, ANES, MJ, MP, ONG	Finanțare de la bugetul de stat, prin bugetele instituțiilor responsabile; finanțare din fonduri externe nerambursabile; personal de specialitate din cadrul: MAI/IGPR, ANES, MJ, MP, ONG	Nr. de acțiuni/măsuri realizate pentru prevenirea și combaterea unor forme specifice de violență bazată pe gen, inclusiv pentru hărțuire sexuală și abuz împotriva femeilor	Nivel crescut de rezistență la schimbare
---	-----------	-----------------------------	---	---	--

OS III. Prevenirea terțiară/Măsuri de combatere a violenței sexuale

Măsura	Termen de realizare	Responsabil	Resurse	Indicatori	Riscuri
1. Instituirea unui sistem național de monitorizare a tuturor formelor de violență sexuală	2021—2023	ANDPDCA, ANES, MAI, MP	Finanțare de la bugetul de stat, prin bugetele instituțiilor responsabile; finanțare din fonduri externe nerambursabile; personal de specialitate din cadrul: ANDPDCA, ANES, MAI, MP	Set de indicatori elaborat și preluat în sistemul de raportare al instituțiilor cu atribuții în domeniul violenței Metodologie de colaborare interinstituțională elaborată	Lipsa dorinței de perfecționare și aprofundare a cunoștințelor din partea profesioniștilor din domeniu
2. Crearea și funcționarea unor centre de criză/servicii integrate de sprijin pentru situațiile de violență sexuală, inclusiv prin sprijinirea și finanțarea mediului ONG la nivel local pentru funcționarea unor centre de sprijin în cazul violenței sexuale. Serviciile integrate de sprijin vor include măsuri precum: cazare atât pentru victime, cât și pentru minorii aflați în îngrijire în servicii sociale în regim rezidențial, locuințe protejate/vouchere chirie, consiliere profesională, consiliere juridică, suport material pentru asigurarea nevoilor de bază (îmbrăcăminte, hrană, materiale de uz sanitar, medicamente, transport).	2021—2030	ANES, MS, CJ, APL, IGPR, PICCJ, spitale județene de urgență, servicii de medicină legală, ONG	Finanțare de la bugetul de stat, prin bugetele instituțiilor responsabile; finanțare din bugetele locale; finanțare din fonduri externe nerambursabile; Programul operațional Incluziune și demnitate socială 2021—2027; personal de specialitate din cadrul: ANES, MS, CJ, APL, spitalelor județene de urgență, serviciilor de medicină legală, ONG	Nr. de centre de criză pentru situațiile de viol/servicii integrate de sprijin/centre de sprijin în cazul violenței sexuale Elaborarea unui ordin comun MS, MMPS, IGPR și PICCJ privind asistența multidisciplinară a victimelor agresiunilor sexuale	Nivel scăzut de implicare din partea instituțiilor responsabile Nivel crescut de rezistență la schimbare

Măsura	Termen de realizare	Responsabil	Resurse	Indicatori	Riscuri
3. Educarea tinerilor delincvenți, adulților agresori/condamnați pentru infracțiuni de natură sexuală, prin programe de intervenție specifice, inclusiv în vederea prevenirii recidivelor în cazurile de viol	2022— 2027	ANES, IGPR, organizații sindicale și patronale, ANP, DNP, ONG, DGASPC	Finanțare de la bugetul de stat, prin bugetele instituțiilor responsabile; finanțare din bugetele locale; finanțare din fonduri externe nerambursabile; personal de specialitate din cadrul: ANES, IGPR, organizațiilor sindicale și patronale, ANP, DNP, ONG, DGASPC	Nr. programe de intervenție specifice Nr. beneficiari	Nivel crescut de rezistență la schimbare
4. Întărirea capacității serviciilor de sprijin pentru victimele infracțiunilor din cadrul DGASPC, care acordă sprijin victimelor infracțiunilor	2022— 2027	DGASPC, MMPS, MJ, MP, MAI	Finanțare de la bugetul de stat, prin bugetele instituțiilor responsabile; finanțare din bugetele locale; finanțare din fonduri externe nerambursabile; personal de specialitate din cadrul: DGASPC, MMPS, MJ, MP, MAI	Nr. compartimente de sprijin pentru victimele infracțiunilor, create în cadrul DGASPC	Nivel crescut de rezistență la schimbare Lipsa de personal specializat
5. Furnizarea de sprijin psihologic adecvat pentru victimele violenței sexuale prin intermediul unor programe de dezvoltare personală și identificarea unor modalități de facilitare a suportării costurilor psihoterapiei (cel puțin pentru un număr de ședințe) pentru victimele violenței sexuale	2023— 2030	ANES, DGASPC, Colegiul Național al Psihologilor	Finanțare de la bugetul de stat, prin bugetele instituțiilor responsabile; finanțare din bugetele locale; finanțare din fonduri externe nerambursabile; personal de specialitate din cadrul: ANES, DGASPC, Colegiului Național al Psihologilor	Nr. de victime ale violenței sexuale care au beneficiat de sprijin prin intermediul grupurilor de suport — suportarea costurilor psihoterapiei (cel puțin pentru un număr de ședințe) pentru victimele violenței sexuale; modalități identificate privind suportarea costurilor psihoterapiei (cel puțin pentru un număr de ședințe) pentru victimele violenței sexuale	Nivel crescut de rezistență la schimbare
6. Informare, orientare și sprijin pentru victimele violenței sexuale, inclusiv victimele traficului de persoane, prin intermediul liniei naționale telefonice gratuite cu număr unic 0800-500-333, cu program non-stop, și identificarea de noi oportunități privind înființarea unei linii naționale telefonice gratuite destinate problematicii violenței sexuale	2021— 2030	ANES, IGPR, ONG, APL, MP	Finanțare de la bugetul de stat, prin bugetele instituțiilor responsabile; finanțare din bugetele locale; finanțare din fonduri externe nerambursabile; personal de specialitate din cadrul: ANES, IGPR, ONG, APL, MP	Nr. de victime ale violenței sexuale și nr. de victime ale traficului de persoane care au beneficiat de sprijin prin intermediul liniei naționale telefonice gratuite cu nr. unic 0800-500-333, cu program non-stop Nr. de soluții identificate privind înființarea unei linii naționale telefonice gratuite destinate problematicii violenței sexuale	Nivel scăzut de implicare din partea autorităților locale
7. Identificarea unor exemple de bună practică în scopul îmbunătățirii capacității instituționale privind colectarea, centralizarea și gestionarea datelor din Registrul național automatizat cu privire la persoanele care au comis infracțiuni sexuale, de exploatare a unor persoane sau asupra minorilor	2023— 2026	MAI/IGPR, ANP, MP	Finanțare de la bugetul de stat, prin bugetele instituțiilor responsabile; finanțare din fonduri externe nerambursabile; personal de specialitate din cadrul: MAI/IGPR, ANP, MP	Organizarea unor schimburi de experiență cu state care gestionează registre naționale similare	Nivel crescut de rezistență la schimbare

8. Realizarea unei analize în vederea determinării celor mai frecvente cauze care înlătură răspunderea penală a făptuitorilor din perspectiva dosarelor care implică infracțiuni de natură sexuală (viol, hărțuire sexuală etc.) în care s-a stabilit neînceperea urmăririi penale la nivel de parchet, respectiv achitarea în instanță	Anual	Avocatul Poporului, MAI, MJ, MP, universități — facultăți de drept, ONG	Finanțare de la bugetul de stat, prin bugetele instituțiilor responsabile; finanțare din fonduri externe nerambursabile; personal de specialitate din cadrul: Avocatului Poporului, MAI, MJ, MP, universităților — facultăți de drept, ONG	Analiză realizată și concluzii integrate în planificarea strategică	Nivel crescut de rezistență la schimbare
9. Îmbunătățirea colectării de date, dezagregate pe sex și vârstă, respectiv relația cu agresorul, cu privire la plângerile depuse pentru toate formele violenței sexuale (de exemplu, hărțuirea sexuală la locul de muncă, în școală și stradală, violență cibernetică), pentru toate categoriile de vârstă, inclusiv date despre soluționarea plângerii	2023—2028	IGPR, MP	Finanțare de la bugetul de stat, prin bugetele instituțiilor responsabile; finanțare din fonduri externe nerambursabile; personal de specialitate din cadrul: IGPR, MP	Modificări în protocoalele de colectare de date în conformitate cu necesitățile de planificare strategică	Nivel crescut de rezistență la schimbare
10. Realizarea unui studiu național privind prevalența formelor de violență sexuală în rândul populației	2021—2024	IGPR, ANES, ONG, APL, DGASPC, MJ	Finanțare de la bugetul de stat, prin bugetele instituțiilor responsabile; finanțare din fonduri externe nerambursabile; personal de specialitate din cadrul: IGPR, ANES, MJ, ONG, APL, DGASPC	Rezultate studiu publicate	Gradul ridicat de toleranță la violență sexuală al opiniei publice
11. Introducerea unor măsuri de prevenire și combatere a violenței sexuale în cadrul programelor de interes național în domeniul prevenirii și combaterii violenței domestice	2022—2030	ANES	Finanțare de la bugetul de stat, prin bugetele instituțiilor responsabile; personal de specialitate din cadrul ANES	Includerea tematicii privind combaterea violenței sexuale în cel puțin un program de interes național	Nivel crescut de rezistență la schimbare

OS IV. Capacitate instituțională și infrastructură socială

Măsura	Termen de realizare	Responsabil	Resurse	Indicatori	Riscuri
1. Îmbunătățirea mijloacelor de identificare a agresorilor și de sancționare, prin acțiuni de formare continuă privind specificul traficului de persoane, respectiv al violenței sexuale pentru polițiști (inclusiv operatorii 112 și poliția locală), procurorii și judecători	Anual	IGPR, MP, INM, CSM, ANITP	Finanțare de la bugetul de stat, prin bugetele instituțiilor responsabile; finanțare din fonduri externe nerambursabile; personal de specialitate din cadrul: IGPR, Ministerului Public, CSM, INM, ANITP	Nr. de persoane formate la nivel de IGPR, MP, MAI, parchete și instanțe	Nivel scăzut de implicare din partea personalului Nivel crescut de rezistență la schimbare

Măsura	Termen de realizare	Responsabil	Resurse	Indicatori	Riscuri
2. Elaborarea unui program de formare pentru echipe mobile care asigură intervenția de urgență în situațiile de violență domestică și pentru specialiștii din cadrul serviciilor sociale destinate victimelor violenței domestice	2022— 2025	ANES, APL, DGASPC, ONG	Finanțare de la bugetul de stat, prin bugetele instituțiilor responsabile; finanțare din bugetele locale; finanțare din fonduri externe nerambursabile; personal de specialitate din cadrul: ANES, APL, DGASPC, ONG	Un program de formare pentru echipe mobile care asigură intervenția de urgență în situațiile de violență domestică și pentru specialiștii din cadrul serviciilor sociale destinate victimelor violenței domestice	Nivel scăzut de implicare din partea personalului Nivel crescut de rezistență la schimbare
3. Derularea unui program de formare pentru specialiștii compartimentelor specializate de violență domestică la nivelul DGASPC care intervin în situațiile de violență și pentru EIL	2022— 2025	ANES, ANDPDCA, DGASPC	Finanțare de la bugetul de stat, prin bugetele instituțiilor responsabile; finanțare din fonduri externe nerambursabile; personal de specialitate din cadrul: ANES, ANDPDCA, DGASPC	Un program de formare pentru specialiștii compartimentelor specializate de violență domestică de la nivelul DGASPC care intervin în situațiile de violență	Nivel scăzut de implicare din partea personalului Nivel crescut de rezistență la schimbare
4. Întărirea capacității și eficientizarea organismelor interinstituționale: COJES/CONES/Comitetul interministerial pentru prevenirea și combaterea violenței domestice	2022— 2025	ANES, APL, DGASPC, instituții deconcentrate de la nivel local	Finanțare de la bugetul de stat, prin bugetele instituțiilor responsabile; finanțare din bugetele locale; finanțare din fonduri externe nerambursabile; personal de specialitate din cadrul: ANES, DGASPC, APL, instituțiilor deconcentrate de la nivel local	Elaborarea de instrumente de lucru privind eficientizarea activității organismelor interinstituționale	Nivel scăzut de implicare din partea instituțiilor cu atribuții în domeniu Nivel crescut de rezistență la schimbare
5. Crearea de structuri specializate în cadrul parchetului și poliției, dotarea lor cu instrumente necesare și elaborarea unor proceduri (metodologii) de intervenție rapidă (cu implicarea tuturor instituțiilor responsabile în gestionarea acestui tip de cauze)	2022— 2025	MAI, MP	Finanțare de la bugetul de stat, prin bugetele instituțiilor responsabile; finanțare din fonduri externe nerambursabile; personal de specialitate din cadrul: MAI, MP	Număr de structuri specializate create în cadrul parchetului și poliției Număr de proceduri (metodologii) de intervenție rapidă (cu implicarea tuturor instituțiilor responsabile în gestionarea acestui tip de cauze)	Nivel scăzut de implicare din partea instituțiilor cu atribuții în domeniu Nivel crescut de rezistență la schimbare

V. Monitorizare

Măsura	Termen de realizare	Responsabil	Resurse	Indicatori	Riscuri
1. Raportarea anuală a gradului de implementare a activităților asumate în cadrul Planului de acțiuni	Annual	Planului de acțiuni	Finanțare de la bugetul de stat, prin bugetele instituțiilor responsabile	Elaborarea unei proceduri de raportare și monitorizare a datelor Un raport anual privind gradul de implementare a activităților asumate	Acuratețea datelor colectate Lipsa de implicare a instituțiilor responsabile Netransmiterea datelor

2. Evaluarea finală a Planului de acțiuni	Realizarea unei analize privind îndeplinirea obiectivelor asumate în cadrul Strategiei naționale pentru prevenirea și combaterea violenței sexuale „SINERGIE” 2021—2030	2029/2030	Toate instituțiile implicate în implementarea măsurilor specifice	Finanțare de la bugetul de stat, prin bugetele instituțiilor responsabile	O analiză privind îndeplinirea obiectivelor asumate în cadrul Strategiei naționale pentru prevenirea și combaterea violenței sexuale „SINERGIE” 2021—2030 Diseminarea analizei prin diferite mijloace (site, Facebook etc.) la nivelul tuturor instituțiilor responsabile și extragerea unor lecții învățate ca premisă a elaborării următoarei strategii specifice	Acuratețea datelor colectate Lipsa de implicare a instituțiilor responsabile Netransmiterea datelor
---	---	-----------	---	---	--	---

Lista de acronime:

ANDPDCA — Autoritatea Națională pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități, Copii și Adopții;
ANCOM — Autoritatea Națională pentru Administrare și Reglementare în Comunicații;
SPAS — serviciul public de asistență socială;
CJ/CL — consiliul județean/consiliul local;
EIL — echipa intersectorială locală pentru prevenirea și combaterea violenței asupra copilului și a violenței domestice;
APL — autoritate publică locală;
ONG — organizații neguvernamentale;
ME — Ministerul Educației;
ANES — Agenția Națională pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați;
MAI/GPR — Ministerul Afacerilor Interne/Inspectoratul General al Poliției Române;
ISOP — Institutul de Studii pentru Ordine Publică;
ANITP — Agenția Națională împotriva Traficului de Persoane;
IMM — Institutul Național al Magistraturii;
MS — Ministerul Sănătății;
IPJ — inspectoratul de poliție județean;
ANP — Administrația Națională a Penitenciarelor;
DNP — Direcția Națională de Probațiune;
CNA — Consiliul Național al Audiovizualului;
CSM — Consiliul Superior al Magistraturii;
MMPS — Ministerul Muncii și Protecției Sociale;
INML — Institutul Național de Medicină Legală;
MJ — Ministerul Justiției;
MP — Ministerul Public;
DI/COT — Direcția de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism;
IGI — Inspectoratul General pentru Imigrări
OIM — Organizația Internațională pentru Migrație.

ACTE ALE ORGANELOR DE SPECIALITATE ALE ADMINISTRAȚIEI PUBLICE CENTRALE

MINISTERUL MEDIULUI, APELOR ȘI PĂDURILOR

ORDIN

privind modificarea anexei la Ordinul ministrului mediului, apelor și pădurilor nr. 1.256/2020 pentru aprobarea Procedurii de emitere a autorizației privind emisiile de gaze cu efect de seră pentru perioada 2021—2030

Având în vedere Referatul de aprobare nr. 201.761 din 25.02.2021 al Direcției schimbări climatice și dezvoltare durabilă,

ținând cont de prevederile art. 6 alin. (3) din Hotărârea Guvernului nr. 780/2006 privind stabilirea schemei de comercializare a certificatelor de emisii de gaze cu efect de seră, cu modificările și completările ulterioare,

în temeiul art. 57 alin. (1), (4) și (5) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2019 privind Codul administrativ, cu modificările și completările ulterioare, și al art. 13 alin. (4) din Hotărârea Guvernului nr. 43/2020 privind organizarea și funcționarea Ministerului Mediului, Apelor și Pădurilor,

ministrul mediului, apelor și pădurilor emite următorul ordin:

Art. I. — Anexa la Ordinul ministrului mediului, apelor și pădurilor nr. 1.256/2020 pentru aprobarea Procedurii de emitere a autorizației privind emisiile de gaze cu efect de seră pentru perioada 2021—2030, publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 532 și 532 bis din 22 iunie 2020, se modifică după cum urmează:

1. La articolul 5, alineatul (5) va avea următorul cuprins:

„(5) Reprezentanții autorității competente pot efectua vizite pe amplasamentul instalațiilor în care se desfășoară una sau mai multe din activitățile prevăzute în anexa nr. 1 la prezenta procedură, pe perioada de valabilitate a autorizației privind emisiile de gaze cu efect de seră, pentru a constata dacă informațiile incluse în autorizația privind emisiile de gaze cu efect de seră reflectă situația reală de pe amplasament.”

2. Anexa nr. 5, se modifică și se înlocuiește cu anexa*) care face parte integrantă din prezentul ordin.

Art. II. — Prezentul ordin se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Ministrul mediului, apelor și pădurilor,
Tánczos Barna

București, 27 mai 2021.
Nr. 820.

*) Anexa se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 608 bis, care se poate achiziționa de la Biroul pentru relații cu publicul din Str. Parcului nr. 65, intrarea A, sectorul 1, București.

ACTE ALE ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
COMPLETUL PENTRU SOLUȚIONAREA RECURSULUI ÎN INTERESUL LEGII

DECIZIA Nr. 5

din 12 aprilie 2021

Dosar nr. 3.373/1/2020

Corina-Alina Corbu — președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție — președintele completului

Denisa Angelica Stănișor — președintele Secției de contencios administrativ și fiscal

Laura-Mihaela Ivanovici — președintele Secției I civile

Marian Budă — președintele Secției a II-a civile

Daniel Grădinaru — președintele Secției penale

Nicolae Gabriel Ionaș — judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal

Virginia Filipescu — judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal

Liliana Vișan — judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal

Daniel Gheorghe Severin — judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal

Iuliana Măiereanu — judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal

Ana Roxana Tudose — judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal

Mona Magdalena Baciu — judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal

Claudia Marcela Canacheu — judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal

Andreea Marchidan — judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal

Florentina Dinu — judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal

Veronica Năstasie — judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal

Maria Hrudei — judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal

Adriana Florina Secrețeanu — judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal

Gheza Attila Farmathy — judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal

Mihaela Paraschiv — judecător la Secția I civilă

Cristina Petronela Văleanu — judecător la Secția I civilă

Mirela Polițeanu — judecător la Secția a II-a civilă

Diana Manole — judecător la Secția a II-a civilă

Simona Daniela Encean — judecător la Secția penală

Lucia Tatiana Rog — judecător la Secția penală

1. Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii este constituit conform art. 516 alin. (1) din Codul de procedură civilă și art. 33 alin. (1), coroborat cu art. 34 alin. (2) din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, republicat, cu completările ulterioare (*Regulamentul ÎCCJ*).

2. Ședința este prezidată de doamna judecător Corina-Alina Corbu, președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție.

3. Ministerul Public — Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție este reprezentat de doamna Diana Berlic, procuror-șef al Serviciului judiciar civil din cadrul Secției judiciare.

4. La ședința de judecată participă magistratul-asistent Bogdan Georgescu, desemnat în conformitate cu dispozițiile art. 35 din Regulamentul ÎCCJ.

5. Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii a luat în examinare sesizarea formulată de Colegiul de conducere al Curții de Apel Constanța.

6. După prezentarea de către magistratul-asistent a referatului cauzei, președintele completului de judecată, constatând că nu sunt formulate chestiuni prealabile, acordă cuvântul reprezentantului procurorului general pentru prezentarea punctului de vedere cu privire la recursul în interesul legii.

7. Doamna procuror Diana Berlic pune concluzii pentru admiterea recursului în interesul legii și pronunțarea unei decizii prin care să se asigure interpretarea și aplicarea unitară a legii în problema de drept vizată, în sensul că, în cadrul plângerii contravenționale, instanța de judecată nu are posibilitatea de a proceda la analizarea proporționalității, în sensul înlăturării sau reducerii sancțiunilor complementare reglementate prin prevederile art. 100 alin. (3), art. 101 alin. (3), art. 102 alin. (3) și art. 109 alin. (9) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

8. Președintele completului de judecată declară dezbaterile închise, iar completul de judecată rămâne în pronunțare asupra recursului în interesul legii.

ÎNALTA CURTE,

deliberând asupra recursului în interesul legii, constată următoarele:

I. Problema de drept care a generat practica neunitară

9. Prin Hotărârea nr. 20 din 14 decembrie 2020, Colegiul de conducere al Curții de Apel Constanța a sesizat Înalta Curte de Casație și Justiție, în temeiul art. 514 din Codul de procedură civilă, în vederea pronunțării pe calea recursului în interesul legii cu privire la următoarea problemă de drept:

„1. Dacă — în interpretarea dispozițiilor art. 96 alin. (1) și alin. (2) lit. b), art. 100 alin. (3), art. 101 alin. (3), art. 102 alin. (3) și art. 109 alin. (9) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice, republicată, cu modificările și completările ulterioare, coroborat cu prevederile art. 5 alin. (5), art. 21 alin. (3) și art. 34 alin. (1) din Ordonanța Guvernului nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 180/2002, cu modificările și completările ulterioare — instanța de judecată, investită cu soluționarea plângerii contravenționale formulate împotriva unui proces-verbal de

contravenție, prin care s-a aplicat, în temeiul dispozițiilor legale menționate, sancțiunea complementară a suspendării temporare a exercitării dreptului de a conduce un autovehicul, tractor agricol sau forestier ori tramvai, are posibilitatea să examineze proporționalitatea acestei sancțiuni complementare.

2. În cazul unui răspuns afirmativ la prima întrebare, dacă, în urma analizării proporționalității sancțiunii complementare a suspendării temporare a exercitării dreptului de a conduce un autovehicul, tractor agricol sau forestier ori tramvai, instanța de judecată investită cu soluționarea plângerii contravenționale are posibilitatea să înlăture sancțiunea complementară sau doar posibilitatea reducerii perioadei pentru care aceasta a fost aplicată potrivit legii.”

II. Prevederile legale incidente

10. Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice, republicată, cu modificările și completările ulterioare (Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002):

„Art. 95. — (1) Încălcarea dispozițiilor prezentei ordonanțe de urgență, altele decât cele care întrunesc elementele constitutive ale unei infracțiuni, constituie contravenție și se sancționează cu avertisment ori cu amendă ca sancțiune principală și, după caz, cu una dintre sancțiunile contravenționale complementare prevăzute la art. 96 alin. (2).

(...)

Art. 96. — (1) Sancțiunile contravenționale complementare au ca scop înlăturarea unei stări de pericol și preîntâmpinarea săvârșirii altor fapte interzise de lege și se aplică prin același proces-verbal prin care se aplică și sancțiunea principală a amenzii sau avertismentului.

(2) Sancțiunile contravenționale complementare sunt următoarele:

(...)

b) suspendarea exercitării dreptului de a conduce, pe timp limitat;

(...)

Art. 100. — (...)

(3) Constituie contravenție și se sancționează cu amendă prevăzută în clasa a II-a de sancțiuni și cu aplicarea sancțiunii contravenționale complementare a suspendării exercitării dreptului de a conduce pentru o perioadă de 30 de zile săvârșirea de către conducătorul de autovehicul, tractor agricol sau forestier ori tramvai a următoarelor fapte:

a) depășirea coloanelor de vehicule oprite la culoarea roșie a semaforului sau la trecerile la nivel cu calea ferată;

b) neacordarea priorității de trecere pietonilor angajați în traversarea regulamentară a drumului public prin locurile special amenajate și semnalizate, aflați pe sensul de deplasare a autovehiculului, tractorului agricol sau forestier ori tramvaiului;

c) neacordarea priorității de trecere vehiculelor care au acest drept;

d) nerespectarea semnificației culorii roșii a semaforului;

e) nerespectarea regulilor privind depășirea;

f) nerespectarea semnalelor, indicațiilor și dispozițiilor polițistului rutier aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu;

g) neprezentarea la unitatea de poliție competentă pe raza căreia s-a produs un accident de circulație din care au rezultat numai pagube materiale, cu excepția cazurilor prevăzute la art. 79 alin. (2);

h) folosirea telefoanelor mobile atunci când conducătorii de vehicule se află în timpul deplasării pe drumurile publice, cu excepția celor prevăzute cu dispoziție tip «mâini libere», concomitent cu încălcarea unei reguli pentru circulația vehiculelor.

(...)

Art. 101. — (...)

(3) Constituie contravenție și se sancționează cu amendă prevăzută în clasa a III-a de sancțiuni și cu aplicarea sancțiunii contravenționale complementare a suspendării dreptului de a conduce pentru o perioadă de 60 de zile săvârșirea de către

conducătorul de autovehicul, tractor agricol sau forestier ori tramvai a următoarelor fapte:

a) nerespectarea regulilor privind prioritatea de trecere, depășirea sau trecerea la culoarea roșie a semaforului, dacă prin aceasta s-a produs un accident de circulație din care au rezultat avarierea unui vehicul sau alte pagube materiale;

b) nerespectarea interdicției temporare de circulație instituite pe un anumit segment de drum public;

c) nerespectarea regulilor de circulație la trecerea unei coloane oficiale sau intercalarea într-o astfel de coloană;

d) circulația pe sens opus, cu excepția cazurilor în care se efectuează regulamentar manevra de depășire.

(...)

Art. 102. — (...)

(3) Constituie contravenție și se sancționează cu amendă prevăzută în clasa a IV-a de sancțiuni și cu aplicarea sancțiunii complementare a suspendării exercitării dreptului de a conduce pentru o perioadă de 90 de zile săvârșirea de către conducătorul de autovehicul, tractor agricol sau forestier ori tramvai a următoarelor fapte:

a) conducerea sub influența băuturilor alcoolice, dacă fapta nu constituie, potrivit legii, infracțiune;

b) conducerea vehiculului cu deficiențe periculoase la sistemul de frânare sau la mecanismul de direcție;

c) neoprirea la trecerea la nivel cu calea ferată când barierele sau semibarierile sunt coborâte ori în curs de coborâre sau când semnalele cu lumini roșii și/sau sonore sunt în funcțiune;

d) (text abrogat prin art. 1 pct. 42 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 69/2007 pentru modificarea și completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice);

e) depășirea cu mai mult de 50 km/h a vitezei maxime admise pe sectorul de drum respectiv și pentru categoria din care face parte autovehiculul condus, constatată, potrivit legii, cu mijloace tehnice omologate și verificate metrologic;

f) deținerea, montarea sau folosirea în circulația pe drumurile publice a mijloacelor speciale de avertizare sonoră sau luminoasă pe vehiculele care nu au acest drept.

(...)

Art. 104. — (1) La cererea titularului permisului de conducere, perioadele de suspendare se reduc de către șeful poliției rutiere a județului sau a municipiului București pe raza căreia a fost săvârșită fapta ori de către șeful poliției rutiere din Inspectoratul General al Poliției Române.

(...)

Art. 109. — (...)

(9) Prevederile prezentei ordonanțe de urgență referitoare la contravenții se completează cu cele ale Ordonanței Guvernului nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 180/2002, cu modificările și completările ulterioare, dacă prin prezenta ordonanță de urgență nu se dispune altfel.

(...)

Art. 118. — (1) Împotriva procesului-verbal de constatare și sancționare a contravenției se poate depune plângere, în termen de 15 zile de la comunicare, la judecătoria în a cărei rază de competență a fost constatată fapta.

(2) Plângerea suspendă executarea amenzii și a sancțiunii contravenționale complementare dispuse prin procesul-verbal de constatare și sancționare a contravenției de la data înregistrării la judecătoria prevăzută la alin. (1).”

11. Ordonanța Guvernului nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 180/2002, cu modificările și completările ulterioare (Ordonanța Guvernului nr. 2/2001):

„Art. 5. — (1) Sancțiunile contravenționale sunt principale și complementare.

(2) Sancțiunile contravenționale principale sunt:

a) avertismentul;

b) amendă contravențională;

c) prestarea unei activități în folosul comunității;
 d) *(text abrogat prin art. 1 pct. 2 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 108/2003 pentru desființarea închisorii contravenționale).*

(3) *Sancțiunile contravenționale complementare sunt:*

a) confiscarea bunurilor destinate, folosite sau rezultate din contravenții;

b) suspendarea sau anularea, după caz, a avizului, acordului sau a autorizației de exercitare a unei activități;

c) închiderea unității;

d) blocarea contului bancar;

e) suspendarea activității agentului economic;

f) retragerea licenței sau a avizului pentru anumite operațiuni ori pentru activități de comerț exterior, temporar sau definitiv;

g) desființarea lucrărilor și aducerea terenului în starea inițială.

(4) *Prin legi speciale se pot stabili și alte sancțiuni principale sau complementare.*

(5) *Sancțiunea stabilită trebuie să fie proporțională cu gradul de pericol social al faptei săvârșite.*

(6) *Sancțiunile complementare se aplică în funcție de natura și de gravitatea faptei.*

(...)

Art. 21. — (...)

(3) *Sancțiunea se aplică în limitele prevăzute de actul normativ și trebuie să fie proporțională cu gradul de pericol social al faptei săvârșite, ținându-se seama de împrejurările în care a fost săvârșită fapta, de modul și mijloacele de săvârșire a acesteia, de scopul urmărit, de urmarea produsă, precum și de circumstanțele personale ale contravenientului și de celelalte date înscrise în procesul-verbal.*

(...)

Art. 34. — (1) *Instanța competentă să soluționeze plângerea, după ce verifică dacă aceasta a fost introdusă în termen, ascultă pe cel care a făcut-o și pe celelalte persoane citate, dacă aceștia s-au prezentat, administrează orice alte probe prevăzute de lege, necesare în vederea verificării legalității și temeiniciei procesului-verbal, și hotărăște asupra sancțiunii, despăgubirii stabilite, precum și asupra măsurii confiscării. Dispozițiile art. 236¹ și ale art. 405 din Codul de procedură civilă nu sunt aplicabile.*

III. Examen jurisprudențial — principalele coordonate ale divergențelor de jurisprudență

12. Autorul sesizării arată că în practica judiciară nu există un punct de vedere unitar cu privire la problema de drept supusă dezbaterii, fiind evidențiate două orientări.

13. Într-o primă orientare s-a considerat că instanțele de judecată sunt competente să aprecieze asupra proporționalității sancțiunii complementare aplicate în temeiul prevederilor art. 100 alin. (3), art. 101 alin. (3), art. 102 alin. (3) și art. 109 alin. (9) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002. Instanțele care au îmbrățișat această orientare s-au pronunțat cu precădere în sensul înlăturării sancțiunii complementare a suspendării exercitării dreptului de a conduce vehicule.

14. Într-o a doua orientare s-a considerat că instanțele de judecată nu au posibilitatea de a proceda la analiza proporționalității sancțiunilor complementare reglementate prin dispozițiile legale în discuție, în sensul înlăturării sau reducerii acestora.

IV. Opinia autorului sesizării

15. Colegiul de conducere al Curții de Apel Constanța, autorul sesizării, nu a formulat un punct de vedere cu privire la problema de drept propusă spre dezlegare.

V. Opinia procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție

16. Procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, prin Adresa nr. 2.307/C/4.067/III-5/2020 din 9 februarie 2021, a apreciat că a doua orientare jurisprudențială este în spiritul și litera legii, în sensul că, în cadrul plângerii contravenționale, instanța de judecată nu are posibilitatea de a proceda la analiza proporționalității, în sensul înlăturării sau reducerii sancțiunilor complementare

reglementate prin prevederile art. 100 alin. (3), art. 101 alin. (3), art. 102 alin. (3) și art. 109 alin. (9) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002.

17. În argumentarea opiniei exprimate se arată că sancțiunea complementară a suspendării dreptului de a conduce se aplică de drept, de îndată ce a fost constatată săvârșirea faptei reținute în sarcina contravenientului. Astfel, instanța poate hotărî asupra sancțiunilor aplicate de agentul constator, conform art. 34 din Ordonanța Guvernului nr. 2/2001, în sensul că poate dispune anularea acestora, dacă au fost aplicate cu încălcarea principiului legalității (respectiv dacă nu sunt prevăzute de lege sau excedează limitelor legale), sau poate reindividualiza sancțiunea principală a amenzii, în considerarea art. 21 alin. (3) din Ordonanța Guvernului nr. 2/2001, prin reducerea acesteia până spre minimul prevăzut de lege sau prin înlocuirea sa cu sancțiunea avertismentului.

18. Câtă vreme instanța a reținut legalitatea și temeinicia procesului-verbal de contravenție și, deci, nu a dispus anularea acestuia, nu se poate dispune înlăturarea unei sancțiuni complementare, neexistând o atare instituție juridică în dreptul român. În aceleași condiții, instanța nu ar putea dispune nici modificarea perioadei suspendării dreptului de a conduce, prin înlocuirea acesteia cu o durată care nu este prevăzută de lege.

19. În ceea ce privește sancțiunea complementară aplicată — constând în suspendarea dreptului de a conduce, însoțită, în conformitate cu dispozițiile art. 97 alin. (1) lit. a) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 și art. 210 din Regulamentul de aplicare a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1.391/2006, de reținerea permisului de conducere, ca măsură tehnico-administrativă — se constată că legea prevede această măsură ca o sancțiune ce trebuie aplicată cumulativ cu sancțiunea principală, astfel încât doar anularea procesului-verbal de contravenție și anularea sancțiunii contravenționale principale atrag și anularea sancțiunii complementare a suspendării dreptului de a conduce un autovehicul pe drumurile publice, cu consecința restituirii permisului de conducere către titular.

VI. Opinia scrisă exprimată de specialiștii din cadrul facultăților de drept

20. Înalta Curte de Casație și Justiție a solicitat facultăților de drept din principalele centre universitare naționale opinia scrisă cu privire la chestiunea de drept supusă dezlegării, răspunzând solicitării numai Școala Doctorală a Facultății de Drept din cadrul Universității de Vest din Timișoara, care a opinat în sensul că instanța investită cu soluționarea plângerii contravenționale formulate împotriva unui proces-verbal de contravenție, prin care s-a aplicat sancțiunea complementară a suspendării temporare a dreptului de a conduce de către conducătorul de autovehicul, tractor agricol sau forestier ori tramvai, are posibilitatea să examineze proporționalitatea acestei sancțiuni complementare, în măsura în care, prin plângere, se invocă disproportionalitatea sancțiunii în raport cu fapta săvârșită. S-a arătat, de asemenea, că, potrivit legii, ori de câte ori se aplică sancțiunea amenzii contravenționale, în mod obligatoriu, se aplică și sancțiunea complementară a suspendării dreptului de a conduce. *Per a contrario*, dacă sancțiunea amenzii este înlocuită cu sancțiunea avertismentului, instanța va înlătura sancțiunea complementară a suspendării temporare a dreptului de a conduce.

VII. Jurisprudența Înaltei Curți de Casație și Justiție

21. Prin Decizia nr. 8 din 19 martie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 501 din 19 iunie 2018, Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul competent să judece recursul în interesul legii a admis sesizarea formulată de Colegiul de conducere al Curții de Apel Ploiești și a stabilit că: „În interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 96 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice, republicată, cu modificările și completările ulterioare, neconsemnarea, în cuprinsul procesului-verbal de constatare și sancționare a contravenției, a sancțiunii

complementare a suspendării dreptului de a conduce, a intervalului de timp în care acesta este suspendat și a temeiului juridic este sancționată cu nulitatea relativă parțială a procesului-verbal, condiționată de producerea unei vătămări care nu poate fi înlăturată decât prin anularea măsurii privind reținerea permisului de conducere”. În considerentele de la paragraful 69 al acestei decizii se arată că: „din economia prevederilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 195/2002, sancțiunea complementară a suspendării dreptului de a conduce este stabilită de lege întotdeauna pe lângă sancțiunea principală a amenzii, iar agentul sancționator nu are latitudinea de a reindividualiza sancțiunea complementară”.

22. De asemenea, Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, prin Decizia nr. 64 din 25 septembrie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 856 din 30 octombrie 2017, a respins, ca inadmisibile, sesizările formulate de Tribunalul Suceava — Secția de contencios administrativ și fiscal, în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile cu privire la următoarele chestiuni de drept: „În interpretarea dispozițiilor art. 21 alin. (3), art. 5 alin. (6) și art. 10 din Ordonanța Guvernului nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 180/2002, cu modificările și completările ulterioare, ale art. 96 alin. (1)—(3) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice, republicată, cu modificările și completările ulterioare, și ale textului legal ce reglementează contravenția în cauză, respectiv art. 102 alin. (3) lit. e) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002: (1) dacă sancțiunea complementară a suspendării dreptului de a conduce se poate considera aplicată doar prin menționarea textului legal ce sancționează contravenția, fără a se preciza natura și durata sancțiunii în cuprinsul procesului-verbal; (2) dacă se consideră că sancțiunea complementară se aplică de drept, prin menționarea textului legal ce sancționează contravenția; (3) dacă sancțiunea complementară a suspendării dreptului de a conduce se consideră aplicată prin reținerea permisului de conducere; (4) dacă nelegalitatea aplicării sancțiunii complementare a suspendării dreptului de a conduce se poate invoca, din oficiu, de către instanță”.

23. Prin Decizia nr. 49 din 26 iunie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 616 din 31 iulie 2017, Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept a respins, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Tribunalul Dâmbovița — Secția a II-a civilă, de contencios administrativ și fiscal, în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarelor chestiuni de drept: (1) „Dacă încălcarea dispoziției legale prevăzute de art. 96 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice, republicată, cu modificările și completările ulterioare — prin reconsemnarea în procesul-verbal (I) a sancțiunii complementare a suspendării dreptului de a conduce, (II) a intervalului de timp (conținutul concret al sancțiunii complementare) în care este suspendat dreptul de conducere și (III) a temeiului juridic — este sancționată cu nulitatea parțială a procesului-verbal și atrage anularea inclusiv a mențiunilor privind măsura reținerii permisului de conducere, nulitate ce nu poate fi înlăturată sau este suficientă numai consemnarea măsurii tehnico-administrative a reținerii permisului de conducere pentru valabilitatea procesului-verbal, inclusiv cu privire la măsura complementară de suspendare, durată și temei juridic”; (2) „Dacă încălcarea dispozițiilor art. 96 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice, republicată, cu modificările și completările ulterioare, prin raportare la interesul ocrotit, poate fi invocată de instanță, este sancționată cu nulitatea absolută sau relativă și este o nulitate procedurală, ce poate sau nu poate fi înlăturată sau este o nulitate materială.”

VIII. Jurisprudența Curții Constituționale

24. Instanța de contencios constituțional s-a pronunțat asupra constituționalității dispozițiilor art. 96 alin. (1) și alin. (2) lit. b), art. 97 alin. (1) lit. a) și alin. (2), art. 109 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002, stabilind că acestea sunt conforme cu prevederile Legii fundamentale, prin mai multe decizii, dintre care menționăm, cu titlu de exemplu: Decizia nr. 84 din 7 februarie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 168 din 14 martie 2012; Decizia nr. 796 din 3 iulie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 571 din 29 iulie 2008; Decizia nr. 210 din 13 martie 2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 267 din 20 aprilie 2007; Decizia nr. 1.305 din 2 decembrie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 113 din 25 februarie 2009; Decizia nr. 44 din 27 ianuarie 2005, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 163 din 23 februarie 2005.

25. De asemenea, referindu-se la dispozițiile art. 102 alin. (3) lit. e) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002, Curtea Constituțională, prin Decizia nr. 854 din 18 octombrie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 835 din 12 decembrie 2012, menționată și de instanța de trimitere, a statuat că „(...) reglementarea de către legiuitor a aplicării obligatorii, împreună cu sancțiunea principală a amenzii, a sancțiunii complementare a reținerii permisului de conducere sau a dovezii înlocuitoare a acestuia, prevăzută la art. 111 alin. (1) lit. c) din ordonanța de urgență criticată, în cazul săvârșirii faptei prevăzute la art. 102 alin. (3) lit. e) din aceeași ordonanță de urgență, respectiv al depășirii cu mai mult de 50 km/h a vitezei maxime admise pe sectorul de drum respectiv și pentru categoria din care face parte autovehiculul condus, aplicare ce nu este lăsată la aprecierea organului constatator, este consecința legăturii directe în care se află cu fapta sancționată și a pericolului social sporit al acesteia”.

26. Prin considerentele de la pct. 23, 26 și 27 din Decizia nr. 732 din 20 noiembrie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 181 din 6 martie 2019, prin care a fost respinsă excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 5 alin. (5), (6) și (7) și art. 34 din Ordonanța Guvernului nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor, Curtea Constituțională a statuat următoarele:

„Principiul proporționalității (...) atestă că toate sancțiunile principale sau complementare aplicate unui anumit contravenient, într-o anumită situație, trebuie să fie dozate în funcție de gravitatea faptei. Principiul proporționalității este apropiat de principiul oportunității, ce trebuie respectat în toate cazurile în care agenții constatatori competenți sesizează săvârșirea unei fapte de natură contravențională și, procedând la aplicarea unor sancțiuni contravenționale principale sau complementare, trebuie să se asigure că aplicarea acestora se impune și că desăvârșește caracterul represiv și preventiv al sancțiunii contravenționale. (...)”

Curtea reține că, potrivit susținerilor autorului excepției de neconstituționalitate, interpretarea corectă a textelor de lege criticate este în sensul că nu se poate dispune aplicarea/menținerea unei sancțiuni complementare în situația în care sancțiunea principală este avertismentul. Împrejurarea că acesta este nemulțumit de faptul că instanța de judecată a înlocuit sancțiunea principală a amenzii cu cea a avertismentului, menținând însă sancțiunea complementară a suspendării dreptului de a conduce pe o perioadă de 30 de zile, măsură dispusă prin procesul-verbal de contravenție, nu reprezintă însă o problemă de constituționalitate. Asemenea critici privind interpretarea și aplicarea legii în raport cu situațiile de fapt nu intră în competența de soluționare a Curții Constituționale care se pronunță numai asupra constituționalității actelor cu privire la care a fost sesizată. Competența de a aprecia dacă, în cauză, legea a fost corect interpretată și aplicată revine instanțelor de judecată, în cadrul căilor de atac prevăzute de lege.

Așa fiind, în virtutea principiului legalității sancțiunilor contravenționale, dar și al liberului acces la justiție, instanța de judecată analizează legalitatea și temeinicia fiecărei sancțiuni contravenționale în parte, trebuind, de asemenea, să analizeze, pentru fiecare dintre aceste sancțiuni, caracterul oportun și proporțional al acesteia. Pe cale de consecință, instanța va putea decide asupra oricărei sancțiuni complementare, doar în acest fel individualizarea sancțiunilor contravenționale se poate realiza în mod corespunzător, cu respectarea principiului constituțional al rolului justiției, astfel ca niciunul dintre cetățeni să nu fie sancționat în mod injust și nelegal, fiecare sancțiune aplicată de organele statului prin agenții săi trebuind a fi proporțională cu fapta săvârșită.”

IX. Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului

27. În jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului au fost identificate următoarele decizii, care pot prezenta relevanță asupra dezlegării problemei de drept ce formează obiectul sesizării: Decizia de inadmisibilitate din 7 decembrie 1999, pronunțată în Cauza *Michel Pevinski împotriva Franței* (Cererea nr. 34.604/97), Hotărârea din 21 septembrie 2006, dată în Cauza *Mazni împotriva României* (Cererea nr. 59.892/00), Hotărârea din 23 septembrie 1998, dată în Cauza *Malige împotriva Franței* (Cererea nr. 27.812/95), Hotărârea din 13 decembrie 2005, dată în Cauza *Nilsson împotriva Suediei* (Cererea nr. 73.661/01), Decizia de inadmisibilitate din 28 iunie 2011, dată în Cauza *Ioan Pop împotriva României* (Cererea nr. 40.301/04), Hotărârea din 4 octombrie 2007, pronunțată în Cauza *Anghel împotriva României*, Decizia de inadmisibilitate din 18 noiembrie 2008, dată în Cauza *Neață împotriva României*, Decizia cu privire la admisibilitatea Cererii nr. 7.034/07, pronunțată în Cauza *Marius Haiducu împotriva României*.

X. Raportul asupra recursului în interesul legii

28. Prin raportul întocmit în cauză, judecătorii-raportori au constatat că, în conformitate cu dispozițiile art. 515 din Codul de procedură civilă, s-a făcut dovada existenței unei jurisprudențe neunitare cu privire la problema de drept invocată de titularul sesizării și au propus soluția potrivit căreia, în interpretarea dispozițiilor art. 96 alin. (1) și alin. (2) lit. b), art. 100 alin. (3), art. 101 alin. (3), art. 102 alin. (3) și art. 109 alin. (9) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 coroborate cu prevederile art. 5 alin. (5), art. 21 alin. (3) și art. 34 alin. (1) din Ordonanța Guvernului nr. 2/2001, instanța de judecată, investită cu soluționarea plângerii contravenționale formulate împotriva unui proces-verbal de contravenție, prin care s-a aplicat sancțiunea complementară a suspendării temporare a exercitării dreptului de a conduce un autovehicul, tractor agricol sau forestier ori tramvai, nu are posibilitatea să examineze proporționalitatea acestei sancțiuni complementare.

XI. Înalta Curte de Casație și Justiție

A. Regularitatea investirii Înaltei Curți de Casație și Justiție

29. Potrivit dispozițiilor art. 514 din Codul de procedură civilă: „Pentru a se asigura interpretarea și aplicarea unitară a legii de către toate instanțele judecătorești, procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, din oficiu sau la cererea ministrului justiției, Colegiul de conducere al Înaltei Curți de Casație și Justiție, colegiile de conducere ale curților de apel, precum și Avocatul Poporului au îndatorirea să ceară Înaltei Curți de Casație și Justiție să se pronunțe asupra problemelor de drept care au fost soluționate diferit de instanțele judecătorești.”

30. În conformitate cu prevederile art. 515 din Codul de procedură civilă: „Recursul în interesul legii este admisibil numai dacă se face dovada că problemele de drept care formează obiectul judecății au fost soluționate în mod diferit prin hotărâri judecătorești definitive, care se anexează cererii.” Din cuprinsul textului de lege menționat rezultă următoarele condiții care trebuie îndeplinite cumulativ pentru ca recursul în interesul legii să fie admisibil: sesizarea să aibă ca obiect o problemă de drept; această problemă de drept să fi fost dezlegată diferit de instanțele judecătorești; dovada soluționării diferite să se facă prin hotărâri judecătorești definitive, iar hotărârile judecătorești

să fie anexate cererii. Verificând îndeplinirea acestor condiții de admisibilitate, se constată că sesizarea pendinte îndeplinește cerințele impuse de art. 515 din Codul de procedură civilă.

31. Sub aspectul titularului dreptului de a formula recurs în interesul legii, se constată că autorul sesizării, Colegiul de conducere al Curții de Apel Constanța, se regăsește printre titularii dreptului de sesizare prevăzută de art. 514 din Codul de procedură civilă.

32. În ceea ce privește cerința de ordin formal, prevăzută de dispozițiile art. 515 din Codul de procedură civilă — dovada că problemele de drept care formează obiectul sesizării au fost soluționate în mod diferit prin hotărâri judecătorești definitive, care se anexează cererii —, această cerință de admisibilitate se constată a fi îndeplinită, având în vedere jurisprudența anexată sesizării, ilustrată prin hotărâri judecătorești definitive din care rezultă că practica neunitară se identifică la nivelul mai multor curți de apel din țară.

33. Sub aspectul obiectului recursului în interesul legii, în sensul că acesta trebuie să se circumscrie dispozițiilor art. 514 din Codul de procedură civilă, respectiv să privească probleme de drept soluționate diferit de instanțele judecătorești, întrucât finalitatea acestei instituții juridice o constituie asigurarea interpretării și aplicării unitare a legii, această condiție se constată a fi, de asemenea, îndeplinită.

34. Se reține, așadar, că recursul în interesul legii este admisibil, din examinarea jurisprudenței anexate de Colegiul de conducere al Curții de Apel Constanța constatându-se că dispozițiile legale a căror interpretare unitară se solicită prin acest mecanism procedural au primit o interpretare diferită în urma analizei proprii a textelor de lege de către instanțele de judecată investite cu soluționarea plângerilor împotriva proceselor-verbale de contravenție, pe parcursul judecării acestor litigii aducându-se în discuție problema de drept sus-menționată.

B. Analiza problemei de drept soluționate în mod neunitar de instanțele judecătorești

35. Prezenta sesizare, astfel cum a fost formulată de către titularul ei, urmărește a lămuri dacă instanța de judecată, investită cu soluționarea plângerii contravenționale formulate împotriva unui proces-verbal de contravenție prin care s-a aplicat, în temeiul dispozițiilor art. 100 alin. (3), art. 101 alin. (3) și art. 102 alin. (3) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002, alături de sancțiunea contravențională principală, și sancțiunea complementară a suspendării exercitării dreptului de a conduce, pe timp limitat, poate proceda la examinarea proporționalității acesteia din urmă, în sensul înlăturării ei sau al reducerii perioadei pentru care a fost aplicată.

36. Dispozițiile legale supuse interpretării unitare sunt cuprinse în categoria dispozițiilor generale de drept comun în materia plângerilor contravenționale (Ordonanța Guvernului nr. 2/2001), precum și a normelor cu caracter special (Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002) și privesc obligativitatea aplicării sancțiunii complementare a suspendării temporare a exercitării dreptului de a conduce, împreună cu sancțiunea principală.

37. Având ca scop înlăturarea unei stări de pericol și preîntâmpinarea săvârșirii altor fapte interzise de lege, sancțiunile contravenționale complementare reglementate de Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 corespund unei necesități primordiale privind interesele siguranței rutiere (Decizia Curții Constituționale nr. 427 din 7 aprilie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 356 din 23 mai 2011).

38. Reglementarea lor, atât sub aspectul instituirii, cât și al duratei, este pe deplin justificată din perspectiva interesului general ocrotit, după cum s-a observat și în jurisprudența Curții Constituționale (Decizia nr. 693 din 31 octombrie 2019, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 36 din 20 ianuarie 2020; Decizia nr. 264 din 23 aprilie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 425 din 15 iunie 2015).

39. Conform art. 180 alin. (1) din Regulamentul de aplicare a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1.391/2006, cu modificările și completările ulterioare, în cazul în care constată încălcări ale normelor rutiere, agentul constatat încheie un proces-verbal de constatare a contravenției, care va cuprinde în mod obligatoriu, printre altele, sancțiunea contravențională complementară aplicată și/sau măsura tehnico-administrativă dispusă.

40. Art. 96 alin. (2) lit. b) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 prevede, ca sancțiune contravențională complementară, suspendarea exercitării dreptului de a conduce, pe timp limitat.

41. Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CEDO), în Decizia de inadmisibilitate dată la 7 decembrie 1999 în Cauza *Michel Pewinski împotriva Franței* (Cererea nr. 34.604/97), a statuat că suspendarea permisului de conducere pentru o contravenție la circulația rutieră nu prezumă vinovăția conducătorului auto, de vreme ce este menținută posibilitatea contestării faptelor pentru care a fost aplicată această măsură în fața unui judecător, neavând, prin urmare, un obiectiv punitiv. În această cauză, CEDO a observat că măsura suspendării dreptului de a conduce autovehicule, ca urmare a săvârșirii unei fapte ce pune în pericol siguranța rutieră (depășirea vitezei legale), avea un caracter esențialmente preventiv, putând fi considerată ca urmărind protecția altor persoane împotriva riscului potențial pe care îl prezintă pentru participanții la trafic un conducător auto care încalcă regulile de circulație rutieră.

42. Trebuie avut în vedere aspectul esențial că, în anumite situații, fapta contravențională este în legătură cu aptitudinile și abilitățile contravenienților de a conduce, prin raportare la regulile de circulație, iar retragerea temporară a dreptului de a conduce corespunde necesității primordiale de a ocroti interesele siguranței rutiere, scopul urmărit fiind prevenția, prin limitarea conduitei unui participant la trafic având comportamente periculoase, care a creat un risc de producere a unui eveniment rutier, și, totodată, determinarea respectării pe viitor a obligației, scopuri ce nu pot fi atinse decât prin aplicarea unei sancțiuni complementare.

43. Îmbunătățirea siguranței rutiere reprezintă un obiectiv central al politicii Uniunii Europene în domeniul transporturilor, având ca scop reducerea deceselor, a vătămărilor corporale și a daunelor materiale, iar un element important al acestui deziderat, declarat prin Directiva (UE) 2015/413 a Parlamentului European și a Consiliului din 11 martie 2015 de facilitare a schimbului transfrontalier de informații privind încălcările normelor de circulație care afectează siguranța rutieră, îl constituie aplicarea consecventă a sancțiunilor pentru încălcările normelor de circulație săvârșite în Uniune, care pun în pericol semnificativ siguranța rutieră.

44. Prevederile art. 100 alin. (3), art. 101 alin. (3) și art. 102 alin. (3) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 individualizează contravențiile la regimul rutier care impun obligativitatea aplicării sancțiunii complementare.

45. Interpretarea gramaticală a dispozițiilor legale menționate conduce la concluzia că, în dreptul român, suspendarea dreptului de a conduce se aplică în mod obligatoriu, cu titlu de sancțiune complementară, oricărei persoane căreia i s-a aplicat o sancțiune contravențională principală pentru săvârșirea faptelor enumerate de textele menționate.

46. Sancțiunea complementară este stabilită chiar de legiuitor, independent de pericolul social concret al faptei comise, prin indicarea unui număr fix de zile de suspendare a exercitării dreptului de a conduce, în funcție de încadrarea juridică a contravenției săvârșite și prin raportare la gradul de pericol social al faptei săvârșite, apreciat în abstract, legiuitorul prezumând un pericol social suficient de mare care să atragă sancțiunea respectivă.

47. Alături de argumentele prezentate anterior, se constată că, prin Decizia nr. 854 din 18 octombrie 2012, Curtea Constituțională a statuat că „(...) *reglementarea de către legiuitor*

a aplicării obligatorii, împreună cu sancțiunea principală a amenzii, a sancțiunii complementare a reținerii permisului de conducere sau a dovezii înlocuitoare a acestuia, (...) este consecința legăturii directe în care se află cu fapta sancționată și a pericolului social sporit al acesteia”.

48. Dat fiind caracterul strict determinat al sancțiunii complementare, nu există posibilitatea reducerii perioadei pentru care aceasta a fost aplicată, deoarece ar însemna un adaos la lege și o încălcare a principiului legalității sancțiunilor, judecătorul neputându-se substitui legiuitorului pentru a crea o nouă clasă de sancțiuni.

49. Este adevărat că, potrivit art. 34 alin. (1) din Ordonanța Guvernului nr. 2/2001, instanța competentă să soluționeze plângerea hotărăște asupra sancțiunii, fără a se face distincție între cea principală sau cea complementară, însă textul trebuie interpretat pornind chiar de la rațiunea sa intrinsecă, în sensul că, nu întâmplător, prima componentă a verificării vizează legalitatea, iar cea de-a doua temeinicia.

50. Astfel, sunt respectate și exigentele impuse de Curtea Constituțională prin considerentele Deciziei nr. 732 din 20 noiembrie 2018 referitoare la respingerea excepției de neconstituționalitate a prevederilor art. 5 alin. (5), (6) și (7) și art. 34 din Ordonanța Guvernului nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor, în sensul în care, în virtutea principiului legalității sancțiunilor contravenționale, dar și al liberului acces la justiție, instanța de judecată analizează legalitatea și temeinicia fiecărei sancțiuni contravenționale în parte, în privința legalității, fiind datoare să verifice și să hotărască asupra sancțiunii complementare, însă în limitele legii.

51. Reglementarea unei sancțiuni complementare absolut determinate, incidentă pentru anumite fapte grave, privită în abstract, exclusă procesului de apreciere din partea agentului constatat ori instanței de judecată, este lăsată la latitudinea puterii legiuitoare, în raport cu rațiunile concrete ce o pot justifica la un moment dat, inclusiv frecvența unor fapte similare și potențiale ori consecințele nefaste ce pot să apară în cazul săvârșirii lor.

52. În schimb, soluționarea criticilor privind interpretarea și aplicarea legii în raport cu situațiile de fapt, precum și competența de a aprecia dacă în cauză legea a fost corect interpretată și aplicată revin instanțelor de judecată, în cadrul căilor de atac prevăzute de lege.

53. Mai mult, prin Decizia nr. 8 din 19 martie 2018, Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul competent să soluționeze recursul în interesul legii, sesizată cu interpretarea și aplicarea unitară a unora dintre dispozițiile legale supuse dezbaterii și în prezenta sesizare, respectiv dispozițiile art. 96 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002, a stabilit următoarele:

„(...) În concluzie, din economia prevederilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 195/2002, sancțiunea complementară a suspendării dreptului de a conduce este stabilită de lege întotdeauna pe lângă sancțiunea principală a amenzii, iar agentul sancționator nu are latitudinea de a reindividualiza sancțiunea complementară. (...)

Persoana sancționată are dreptul la un proces echitabil (art. 31—36 din Ordonanța Guvernului nr. 2/2001) în cadrul căruia să utilizeze orice mijloc de probă și să invoce orice argumente pentru dovedirea împrejurării că situația de fapt din procesul-verbal nu corespunde modului de desfășurare a evenimentelor.”

54. Astfel, instanța poate hotărî asupra sancțiunilor aplicate de agentul constatat, conform art. 34 din Ordonanța Guvernului nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor, în sensul că poate dispune anularea acestora dacă au fost aplicate cu încălcarea principiului legalității (dacă nu sunt prevăzute de lege sau excedează limitelor legale) sau poate reindividualiza sancțiunea principală a amenzii, în considerarea art. 21 alin. (3) din Ordonanța Guvernului nr. 2/2001, prin reducerea acesteia până spre minimul prevăzut de lege sau prin înlocuirea sa cu sancțiunea avertismentului.

55. Instanța de judecată poate verifica și modul de aplicare a sancțiunii complementare, astfel cum s-a statuat în Cauza *Ioan Pop împotriva României* (Cererea nr. 40.301/04, Decizia de inadmisibilitate din 28 iunie 2011), în care se arată că instanțele naționale trebuie să ofere petentului cadrul necesar pentru a-și expune cauza în condiții de egalitate cu partea adversă, însă unicul control judiciar la care acestea sunt îndreptățite este acela relativ la verificarea legalității aplicării sancțiunii complementare a suspendării temporare a dreptului de a conduce.

56. Câtă vreme instanța a reținut legalitatea și temeinicia procesului-verbal contestat și nu a dispus anularea acestuia, nu poate proceda la „înlăturarea” sancțiunii complementare a suspendării exercitării dreptului de a conduce și nici la modificarea duratei de timp pentru a fost dispusă măsura, prin înlocuirea acesteia cu o durată care nu este prevăzută de lege.

57. Această interpretare nu aduce atingere dispozițiilor art. 32 alin. (2) din Ordonanța Guvernului nr. 2/2001, conform căroră „Controlul aplicării și executării sancțiunilor contravenționale principale și complementare este de competența exclusivă a instanței”, întrucât nu este negat rolul instanței de a verifica sancțiunile dispuse de agentul constator, dar această verificare nu se poate raporta decât la dispozițiile legale incidente, conform celor expuse mai sus.

58. Această interpretare nu contravine nici dispozițiilor art. 13 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (*Convenția*), care reglementează dreptul la un recurs efectiv, sau celor ale art. 6 din Convenție, care instituie dreptul la un proces echitabil, întrucât petentul are posibilitatea să se adreseze instanței de judecată în vederea analizării legalității și temeiniciei procesului-verbal contestat, dar, conform celor expuse, această analiză nu poate fi efectuată decât în limitele legii.

59. Nu este incident nici principiul potrivit căruia *qui potest maius, potest et minus*, întrucât a interveni asupra sancțiunii principale aplicate nu este „mai mult” decât a interveni asupra celei complementare. Faptul că legea permite ajustarea de către judecător a cuantumului amenzi aplicate, în limitele minimă și maximă prevăzute de lege, sau înlocuirea acestei sancțiuni cu cea a avertismentului nu presupune implicat că se permite intervenirea discreționară asupra sancțiunii complementare în lipsa unui text legal, întrucât aceasta din urmă are un regim juridic diferit, nefiind în situația aplicării gradate a aceluiași text legal.

60. A îmbrățișa opinia contrară înseamnă a admite că instanța poate dispune asupra celor deduse judecării cu încălcarea dispozițiilor art. 22 din Codul de procedură civilă privitoare la rolul judecătorului în aflarea adevărului, dispoziții potrivit cărora judecătorul soluționează litigiul conform regulilor de drept care îi sunt aplicabile și trebuie să aplice în mod corect legea, în scopul pronunțării unei hotărâri legale; aceste dispoziții exclud, așadar, posibilitatea judecătorului de a „înlătura” sancțiuni a căror aplicare este obligatorie conform legii sau de a le stabili o durată neprevăzută de lege.

61. Cu referire la asimilarea caracterului autonom al acuzației penale în domeniul contravențional, ca urmare a jurisprudenței CEDO și a Deciziei nr. LXXIV din 5 noiembrie 2007 a Înaltei Curți de Casație și Justiție — Secțiunile Unite, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 545 din 18 iulie 2008, privind examinarea recursului în interesul legii, prin care s-a statuat că „Dispozițiile art. 71 din Codul penal referitoare la pedepsele accesorii se interpretează în sensul că interzicerea drepturilor prevăzute de art. 64 lit. a) (teza I)—c) din Codul penal nu se va face în mod automat, prin efectul legii, ci se va supune aprecierii instanței, în funcție de criteriile stabilite în art. 71 alin. 3 din Codul penal”, se impun precizările ce vor fi redată mai jos.

62. Exigențele dezvoltate de instanța de contencios european al drepturilor omului au fost preluate în practica instanțelor naționale prin intermediul deciziei de unificare anterior menționate, ulterior ele fiind transpuse în fondul activ al legislației penale.

63. Astfel, potrivit art. 67 alin. (1) din actualul Cod penal, „pedeapsa complementară a interzicerii exercitării unor drepturi poate fi aplicată dacă pedeapsa principală stabilită este închisoarea sau amenda și instanța constată că, față de natura și gravitatea infracțiunii, împrejurările cauzei și persoana infractorului, această pedeapsă este necesară”. Însă, potrivit alin. (2) din același articol, aplicarea pedepsei interzicerii exercitării unor drepturi devine obligatorie când legea prevede această pedeapsă pentru infracțiunea săvârșită.

64. Pentru identitate de rațiune ce se desprinde din semantica reglementării, aceeași este situația și în cazul aplicării obligatorii a sancțiunii complementare prevăzute de art. 100 alin. (3), art. 101 alin. (3) și art. 102 alin. (3) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002, care au semnificația unor dispoziții speciale în raport cu dispozițiile generale de drept comun prevăzute de art. 5 alin. (6) din Ordonanța Guvernului nr. 2/2001.

65. Or, norma specială reprezentată de Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 reglementează în mod imperativ, la art. 96 alin. (1) și (2), că sancțiunile complementare instituite de aceasta, inclusiv suspendarea dreptului de a conduce, pe timp limitat, se aplică alături de sancțiunile principale.

66. Astfel, în cazul sancțiunilor complementare prevăzute de art. 100 alin. (3), art. 101 alin. (3) și art. 102 alin. (3) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002, durata acestor sancțiuni este prestabilită prin lege și pusă de legiuitor în relație directă cu gravitatea faptelor sancționate contravențional prin aceleași norme, dozarea efectuată de legiuitor fiind consecința aprecierii pe care acesta a făcut-o asupra gradului de pericol social, apreciat în abstract, pentru fiecare dintre aceste contravenții.

67. Dacă intenția sa ar fi fost în sensul acordării posibilității individualizării acestui cuantum, acesta ar fi folosit sintagma unui interval de timp, de exemplu, între 15 zile și 30 de zile, sau o aproximare, de exemplu, de până la 30 de zile.

68. Așadar, din modalitatea de redactare a art. 100 alin. (3), art. 101 alin. (3) și art. 102 alin. (3) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002, potrivit căroră constituie contravenție și se sancționează cu amenda prevăzută la clasa a II-a, a III-a și a IV-a de sancțiuni și cu aplicarea sancțiunii contravenționale complementare a suspendării exercitării dreptului de a conduce pe o perioadă de 30/60/90 de zile, rezultă caracterul obligatoriu al aplicării sancțiunii suspendării dreptului de a conduce, alături de sancțiunea principală, iar durata sancțiunii complementare este prevăzută într-un cuantum fix de 30/60/90 de zile, agentul constator, respectiv instanța de judecată neavând o marjă de apreciere asupra unei durate de timp mai reduse.

69. În acest context, judecătorul are posibilitatea de a înlătura sancțiunile complementare prevăzute de art. 100 alin. (3), art. 101 alin. (3) și art. 102 alin. (3) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 doar în situația în care dispune anularea procesului-verbal de constatare și sancționare a contravenției, nu și atunci când menține sancțiunea principală a amenzi sau o înlocuiește cu cea a avertismentului.

70. Așadar, reducerea de către instanță a perioadei suspendării dreptului de a conduce nu poate interveni ca modalitate de individualizare a sancțiunii, aplicarea unei alte durate de timp decât cea prevăzută de lege pentru clasa de contravenții în care se încadrează fapta echivalând cu încălcarea principiului *nulla poena sine lege*, care operează și în materie contravențională.

71. Instanțele de judecată investite cu soluționarea plângerilor contravenționale pot înlătura sancțiunile complementare aflate în discuție doar atunci când anulează procesele-verbale de constatare și sancționare a contravențiilor ori le pot reindividualiza sub aspect temporal, atunci când prin actul de sancționare au fost aplicate în alte limite decât cele prevăzute de lege, ceea ce, în esență, nu constituie o redozare pe criterii de proporționalitate, ci o reaşezare a sancțiunii complementare conform principiului legalității.

72. Opinia contrară potrivit căreia se acceptă posibilitatea efectuării unui control de proporționalitate asupra acestor sancțiuni contravenționale complementare și redozarea lor, prin stabilirea de către instanțe a unor durate inferioare celor prevăzute de lege, ar conduce la crearea unei *lex tertia*, întrucât presupune combinarea condițiilor din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 — legea specială cu cele prevăzute în Ordonanța Guvernului nr. 2/2001 — legea generală.

73. Opinia care susține completarea prevederilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 195/2002 cu dispozițiile art. 5 alin. (5) și (6) din Ordonanța Guvernului nr. 2/2001 goleşte de conținut caracterul derogatoriu al prevederilor art. 100 alin. (3), art. 101 alin. (3) și art. 102 alin. (3) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 și conduce la încălcarea dispozițiilor art. 109 alin. (9) din același act normativ, în care sunt indicate limitele completării legii speciale cu legea generală.

74. Așadar, se reține că instanța nu poate modifica, în cadrul judecării plângerii contravenționale, durata sancțiunii contravenționale complementare, deoarece, similar dreptului penal, materia contravențională este guvernată de legalitatea sancțiunii, evidențiată și de prevederile art. 2 și 3 din Ordonanța Guvernului nr. 2/2001.

75. Nu în ultimul rând trebuie amintit că, în conformitate cu dispozițiile art. 104 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002, „la cererea titularului permisului de conducere, perioadele de suspendare se reduc de către șeful

79. Pentru considerentele arătate, în temeiul art. 517 alin. (1) din Codul de procedură civilă, cu referire la art. 514 din același cod,

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

În numele legii

DECIDE:

Admite recursul în interesul legii formulat de Colegiul de conducere al Curții de Apel Constanța și, în consecință, stabilește că: „În interpretarea dispozițiilor art. 96 alin. (1) și alin. (2) lit. b), art. 100 alin. (3), art. 101 alin. (3), art. 102 alin. (3) și art. 109 alin. (9) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice, republicată, cu modificările și completările ulterioare, coroborate cu prevederile art. 5 alin. (5), art. 21 alin. (3) și art. 34 alin. (1) din Ordonanța Guvernului nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 180/2002, cu modificările și completările ulterioare, instanța de judecată, investită cu soluționarea plângerii contravenționale formulate împotriva unui proces-verbal de contravenție, prin care s-a aplicat sancțiunea complementară a suspendării temporare a exercitării dreptului de a conduce un autovehicul, tractor agricol sau forestier ori tramvai, nu are posibilitatea să examineze proporționalitatea acestei sancțiuni complementare.”

Obligatorie, potrivit dispozițiilor art. 517 alin. (4) din Codul de procedură civilă.

Pronunțată în ședință publică, astăzi, 12 aprilie 2021.

PREȘEDINTELE ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
CORINA-ALINA CORBU

Magistrat-asistent,
Bogdan Georgescu

EDITOR: PARLAMENTUL ROMÂNIEI — CAMERA DEPUTAȚILOR

„Monitorul Oficial” R.A., Str. Parcului nr. 65, sectorul 1, București; 012329
C.I.F. RO427282, IBAN: RO55RNCB0082006711100001 BCR
și IBAN: RO12TREZ7005069XXX000531 DTCPMB (alocat numai persoanelor juridice bugetare)
Tel. 021.318.51.29/150, fax 021.318.51.15, e-mail: marketing@ramo.ro, www.monitoruloficial.ro

Adresa Biroului pentru relații cu publicul este:
Str. Parcului nr. 65, intrarea A, sectorul 1, București; 012329.
Tel. 021.401.00.73, fax 021.401.00.71 și 021.401.00.72,
e-mail: pierderiacte@ramo.ro, concursurifp@ramo.ro, convocariaga@ramo.ro

